

AI – kollega eller konkurrent?

Administratörers utveckling och trygghet på en arbetsmarknad i förändring

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	4
Arbetsgivare behöver ha riktlinjer för hur AI får användas i arbetet	4
AI kan frigöra tid för mer kvalificerade arbetsuppgifter	5
Den digitala arbetsmiljön måste säkerställas	5
Fler måste involveras i beslutsprocesser kring AI som berör arbetet	5
Det behövs en nationell samordning kring infrastrukturen för AI och digitalisering	5
Inledning	7
Många branscher påverkas av AI	8
Resultat	9
Nuläge	10
Synen på framtiden	14
Effekter på verksamhetens effektivitet, kvalitet och arbetsmiljö	15
Organisatoriska förutsättningar – hinder och möjligheter	19
De som involveras i implementeringsprocessen kan i högre grad se mer positiva effekter på verksamheten	24
Vision tycker	28
Kunskapen om AI och hur den får användas måste öka	28
Det livslånga lärandet blir allt viktigare när arbetsmarknaden förändras	28
Visions medlemmar ska vara delaktiga i införandet av AI	29
En god digital arbetsmiljö även i arbetet med AI	30
Kvinnodominerade branscher får inte hamna på efterkälken	30
En schysst upphandling även för AI	30
Det behövs en ökad generell kunskapsnivå om AI	30
Vision vill	31
Att tänka på för dig som förtroendevald i Vision	32
Metod	33

Förord

Vision organiserar 42 000 administratörer. Det arbete som administratörerna gör utgör en viktig del av samhällsbygget. De ser till att processer och arbetsplatser fungerar, kvalitetssäkrar data och uppgifter och är proffs på den administration som förekommer i de allra flesta verksamheter. De säkerställer med sin kompetens även att andra yrkesroller ges möjlighet att ägna sig åt det de är utbildade till – vare sig det gäller läkarna inom vården eller cheferna inom välfärden.

Artificiell intelligens (AI) och teknikutvecklingen är en viktig möjliggörare för välfärdens kompetensutveckling och kommer att utveckla och till viss del stöpa om den traditionella administratörsrollen. Visions medlemmar ser att AI kan ge mer tid till kvalificerade uppgifter, att man får använda nya kompetenser och med sin kompetens gärna bidrar till att skapa både bättre processer och utveckla system som är bättre anpassade för verksamheten.

Samtidigt finns en oro för AI hos dem av våra medlemmar vars arbetsgivare inte har erbjudit utbildning kring AI, där bristen på information och inkludering av medarbetarna kopplat till AI är påtaglig. Otydligheten och ovissheten skapar stress och oro.

AI är en stor möjlighet när det används på rätt sätt och medarbetare tidigt utbildas och görs delaktiga, där verksamheten har tydliga riktlinjer för när och på vilket sätt det får användas. Därför är det viktigt att tidigt involvera och hämta kunskap hos de yrkesgrupper som sitter på kompetensen där AI är tänkt att underlätta eller effektivisera.

AI är samtidigt i högsta grad en fråga om jämställdhet. Forskning pekar på att AI kommer kvinnodominerade sektorer sent till del och att kvinnor är mindre benägna att använda AI – vilket i sin tur kan bidra till att AI-verktygen över tid dessutom utvecklas med en manlig partiskhet. Vision vill att arbetsgivare involverar fler kvinnor som får makten att påverka utvecklingen och införandet av AI i offentlig sektor. Det är i regel också de som använder systemen i välfärden i sin yrkesvardag.

Kopplat till klimatfrågan finns anledning att ställa oss frågan: AI – till vilket pris? AI riskerar att öka energianvändningen med ett växande koldioxidavtryck. Också på grund av denna aspekt är det viktigt med en genomtänkt och klok strategi för hur AI ska användas.

AI är här för att stanna. Vilken påverkan det får för arbetslivet avgörs närmast av graden av inkludering och delaktighet.

Veronica Magnusson, förbundsordförande Vision

Sammanfattning

De senaste årens utveckling inom digitalisering, automatisering och artificiell intelligens (AI) har lett till en omfattande omställning i samhället. Ny teknik har inte bara förändrat hur vi människor lever utan även hur vi arbetar. Utvecklingen går allt snabbare och påverkar fler grupper på arbetsmarknaden. Det finns all anledning att tro att AI kommer att ha en stor påverkan på både arbetsmarknaden och den globala ekonomin¹. Många jämför utvecklingen med en ny industriell revolution, där arbetsuppgifter och roller genomgår stora förändringar. Även om de flesta är överens om att AI kommer att ha en stor påverkan på arbetsmarknaden, är det inte klart hur stor den kommer att bli.

Den här rapporten fokuserar på vilka effekter AI-utvecklingen har på administratörers arbetsliv och vilka förutsättningar som behövs för att AI-utvecklingen ska vara gynnsam för medarbetare, verksamhet och i slutändan välfärdens brukare. För att ta reda på mer om hur Visions administratörsmedlemmar påverkas av AI genomförde Vision under hösten 2024 en större enkätundersökning. Syftet med rapporten är att belysa de förutsättningar, behov och möjligheter som Visions administratörsmedlemmar har för att möta AI-utvecklingen.

De största grupperna i rapporten utgörs av medicinska sekreterare och av administratörer som arbetar inom ekonomi, HR/personal, skolan eller social omsorg. De jobbar i kommuner, regioner, bolag med koppling till välfärden eller inom trossamfund. De säkerställer patientsäkerheten genom journalföring och tidsbokning, ser till att rätt löner betalas ut och att elever får sina betyg. När de tar hand om administrationen kan chefer lägga sin tid på att leda och anställda inom vård, omsorg och skola kan fokusera på att ta hand om äldre, träffa patienter och undervisa eleverna.

Rapporten pekar på behovet av kompetensutveckling och delaktighet. Det råder stor osäkerhet kring om eller hur man får använda AI. Resultaten indikerar att de som har fått kompetensutveckling och varit delaktiga i AI-processerna på arbetsplatsen har en mer positiv syn på AI och dess effekter på verksamhetens effektivitet, kvalitet och arbetsmiljö.

Arbetsgivare behöver ha riktlinjer för hur AI får användas i arbetet

Undersökningen visar att det sällan är tydligt vad som gäller kring användningen av AI-verktyg på arbetsplatser. Många känner sig osäkra på om de får använda AI. Totalt svarar 59 procent att de inte vet om deras arbetsgivare har tagit fram några riktlinjer för användningen. Att man inte känner till om det finns riktlinjer kan både bero på arbetsgivarens brist på kommunikation och att sådana riktlinjer faktiskt saknas samt på en grundläggande osäkerhet om vad AI faktiskt innebär.

Bristen på tydlighet riskerar att skapa en onödig stress kring AI och ny teknik samt bidra till att olika AI-verktyg används på fel sätt, exempelvis utan det säkerhetstänk som behöver finnas kring sekretessbelagda uppgifter.

Vision vill

- ▶ **Att arbetsgivare ska vara tydligare med vad som gäller på arbetsplatsen kring AI** och ta fram riktlinjer för hur olika AI-verktyg får användas. Riktlinjerna bör inkludera integritet, etik och säkerhetsfrågor.

¹ [Generative AI could raise global GDP by 7% | Goldman Sachs](#)

AI kan frigöra tid för mer kvalificerade arbetsuppgifter

Många tror att användningen av AI kan skapa tid för mer kvalificerade arbetsuppgifter, kompetensutveckling och att komma ifatt med arbete.

Resultaten pekar på att AI förväntas ha en stor påverkan på arbetslivet de kommande fem åren och att det finns ett upplevt behov av att lära sig mer om AI utifrån yrkesrollen.

Brist på kompetensutveckling är det enskilt största hindret för att fler ska kunna ta till sig och använda AI i högre grad än de gör i dag och endast 18 procent upplever att de har fått den kompetensutveckling som de behöver för den AI som berör deras arbete.

Vision vill

- ▶ Att arbetsgivare ska ta fram och **använda strategiska och långsiktiga kompetensförsörjningsplaner** och att medarbetare, tillsammans med sin chef, upprättar **individuella kompetensutvecklingsplaner** i samband med utvecklingssamtal – där verksamhetens och den enskildes mål är i fokus.
- ▶ **Att utbildningsanordnare anpassar sina utbildningar** för att möta de utmaningar och möjligheter som den tekniska utvecklingen och AI medför.

Den digitala arbetsmiljön måste säkerställas

Det finns en oro att AI-utvecklingen kommer att ha en negativ påverkan på arbetsmiljön. Bland de medicinska sekreterarna svarar drygt en femtedel att AI på sikt kommer att ha en övervägande negativ effekt på arbetsmiljön, vilket är oroväckande.

Vision vill

- ▶ **Att arbetsgivare säkerställer en god digital arbetsmiljö.** Den digitala arbetsmiljön ska vara en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet på arbetsplatsen.

Fler måste involveras i beslutsprocesser kring AI som berör arbetet

Delaktigheten är låg när det gäller införande/implementering av AI-verktyg som berör arbetet.

Den bilden är extra tydlig bland de medicinska sekreterare som besvarat enkäten. De upplever i hög grad att de inte involveras vid införandet/implementeringen av nya verktyg. Totalt svarar 57 procent av de medicinska sekreterarna att de inte upplever att de involverats i tillräcklig grad vid implementeringen av nya verktyg.

Vision vill

- ▶ **Att medarbetare och chefer ska ha inflytande** över AI-processerna på arbetsplatsen och att deras kompetens, kunskap och synpunkter bör tas tillvara. Vid inköp och implementering av ny teknik bör Visions medlemmar vara delaktiga och ha möjlighet att påverka.

Det behövs en nationell samordning kring infrastrukturen för AI och digitalisering

Förutsättningarna för att utveckla eller köpa in ny teknik och AI-verktyg ser olika ut runtom i landet. Med en ökad efterfrågan på välfärdstjänster, inte minst till följd av en åldrande

befolkning, pekar mycket på att teknikens möjligheter behöver utnyttjas för att säkra välfärdens kompetensförsörjning. Men utvecklingen riskerar att gå trögt om varje enskild kommun och region ska investera i digital infrastruktur utan att ha något gemensamt att förhålla sig till.

Vision vill

- ▶ **Se en nationell samordning.** Staten bör ta ett större ansvar kring frågor om infrastrukturen för AI. Dessutom behövs fler initiativ som stöttar kommuner och regioner i deras processer kring AI eftersom förmågan i dag är ojämlik.

Inledning

Diskussionen om AI har varit stor de senaste åren, i synnerhet efter att det som kallas för generativ AI blev tillgängligt för allmänheten. Det var framför allt genom tjänsten Chat GPT, som många fick upp ögonen för AI och dess möjligheter.

AI är på intet sätt ett nytt fenomen och tillämpas sedan tidigare inom flera områden, men utvecklingen går allt snabbare och påverkar en allt större del av arbetsmarknaden.

Det finns ingen strikt definition för vad AI är. AI är en förkortning för artificiell intelligens. Det är ett samlingsnamn för en rad olika teknologier som försöker få datorprogram att fungera mer likt en människa. Det handlar till exempel om att kunna resonera och planera, förstå vanligt språk, kunna lära sig av data, känna igen mönster och lägga ihop flera olika intryck för att komma fram till en slutsats².

Det finns många olika former av AI, vissa mer uppenbara än andra. På en arbetsplats kan AI exempelvis vara en integrerad programvara som kan språkbehandling och generering. AI kan även generera förutsägelser för att stödja beslutsfattande eller utföra bild- och ansiktigenkänning.

Visions medlemmar finns på arbetsplatser där AI kommer att spela en allt större roll för att lösa utmaningar nu och framåt. Exempelvis använder allt fler kommuner och regioner AI i delar av sina verksamheter. Inom välfärden har AI blivit allt vanligare, inte minst genom användningen av exempelvis taligenkänning som särskilt påverkat medicinska sekreterare och automatiserat beslutsfattande. Taligenkänning innebär att användaren kan läsa in sin dokumentation i stället för att skriva in den med ett tangentbord.

Sveriges regioner och kommuner befinner sig sedan länge i en digital omställningsfas och det är inte något nytt med automatiserade beslut. Ett flertal kommuner använder exempelvis automatiserade processer för vissa administrativa uppgifter och förberedelse av olika beslut. Inom hälso- och sjukvården används AI bland annat för att analysera stora mängder information. Förutsättningarna ser dock olika ut för olika förvaltningar, mycket beroende på deras storlek och ekonomi. Det har gjort att kommuner och regioner har kommit olika långt i sin användning och implementering av ny teknik och AI.

Detsamma gäller för statliga myndigheter. Statskontoret pekar i en rapport³ på att myndigheternas användande av AI skiljer sig åt och att vissa myndigheter har kommit längre än andra. Samtidigt menar Statskontoret att alla myndigheter bör tänka strategiskt kring användningen av AI, oavsett om de använder AI eller inte. Myndigheterna behöver förstå och förhålla sig till teknikutvecklingen och analysera om och på vilket sätt den kan, eller inte, vara ett verktyg för att genomföra sitt uppdrag på ett bättre sätt.

Regeringens ambition är att Sverige ska vara bäst i världen⁴ på att ta vara på möjligheterna som AI kan ge, för att stärka både välfärden och svensk konkurrenskraft. Samtidigt visar mätningar⁵

² [Vad är AI för något? | Internetkunskap](#)

³ [Myndigheterna och AI - En studie om möjligheter och risker med att använda AI i statsförvaltningen](#)

⁴ [Nationell-inriktning-for-artificiell-intelligens](#)

⁵ [The Global AI Index - Tortoise](#)

att Sverige halkar efter inom AI globalt sett. Detta till stor del på grund av en bristande AI-strategi från regeringen.

Bristen på politisk strategi betonas även i AI-kommissionens rapport "En färdplan för Sverige"⁶ som dessutom pekar på behoven av omställning, kompetenslyft samt en gemensam AI-infrastruktur för hela den offentliga sektorn.

Många branscher påverkas av AI

De flesta jobb bedöms påverkas i någon utsträckning. Tidigare har mycket pekats på att det endast är enklare repetitiva arbetsuppgifter som kommer att gå att automatisera men forskningen visar att även högkvalificerade yrken kommer att påverkas av AI och i hög grad gå att automatisera⁷. Det förändrar arbetsmarknaden och kommer att påverka många branscher. Exempelvis är välfärdssektorn under ett starkt förändringstryck.

Det mesta pekar på att generativ AI framför allt kommer att öka produktiviteten eftersom vissa arbetsuppgifter går att automatisera, vilket skapar tid till mer kvalificerade arbetsuppgifter. Det innebär att det finns stora potentiella effektivitetsvinster med en ökad AI-användning. Samtidigt ställer införandet av ny teknik stora krav på att det sker på ett reglerat sätt, med stöd av etiska regelverk och under mänsklig övervakning – inte minst av automatiserade processer och beslut. Sedan i våras finns EU-gemensam lagstiftning kring hur användningen av AI ska regleras⁸ och regeringen har tillsatt en utredning⁹ för att se över behovet av nationella anpassningar till följd av EU:s förordning (AI-förordningen).

Den snabba teknikutvecklingen och användningen av AI har gjort det möjligt att i många fall förnya, förenkla och förbättra arbetssätt men medför även utmaningar. Efterfrågan på välfärdstjänster ökar ständigt, inte minst till följd av en åldrande befolkning. Sveriges regioner och kommuner, har redan svårt att attrahera, behålla och utveckla medarbetare och SKR pekar i sin kompetensförsörjningsstrategi på att kommuner och regioner måste utnyttja teknikens möjligheter för att säkra välfärdens kompetensförsörjning¹⁰.

⁶ [AI-kommissionens Färdplan för Sverige](#)

⁷ Lodefalk, M. (2024). Artificiell intelligens och jobben. Stockholm: Ratio.

⁸ [AI-förordningen | Digg](#)

⁹ [Ny utredning för trygg och tillförlitlig användning av AI i Sverige](#)

¹⁰ [Kompetensförsörjning, strategier | SKR](#)

Resultat

I det här avsnittet presenteras resultat från enkätundersökningen som ligger till grund för rapporten. Enkätundersökningen genomfördes under perioden 9 september till 26 oktober 2024 och totalt 7 213 personer svarade. En mer detaljerad beskrivning av undersökningen finns under rubriken "Metod" nedan.

Användningen av AI ser väldigt olika ut mellan svarsgrupperna. Detta påverkar troligtvis resultaten, till exempel när det gäller upplevelsen av implementeringsprocessen och betydelsen av tillräcklig kompetensutveckling. Många medicinska sekreterare använder taligenkänningsprogram som implementerats på arbetsplatsen och som tillhandahålls av arbetsgivaren.

Övriga administratörsgupper svarar i högre grad att de använder sig av AI-verktyg som de skaffat privat i sitt dagliga arbete. Detta bidrar troligtvis när det gäller vissa frågor till att svarmönstren ser olika ut. Med detta som bakgrund, samt att gruppen vårdadministratör/medicinsk sekreterare även till antalet är stor relativt de övriga administratörsgupperna, kommer medicinska sekreterare att brytas ut i resultatredovisningen, där tydliga skillnader finns. I dessa fall kommer övriga administratörer att redovisas som administratörer, blandade titlar.

De fem största yrkesgrupperna som svarat på enkäten har brutits ut till kortrapporter och redovisas separat.

Yrkesområde

Antal respondenter

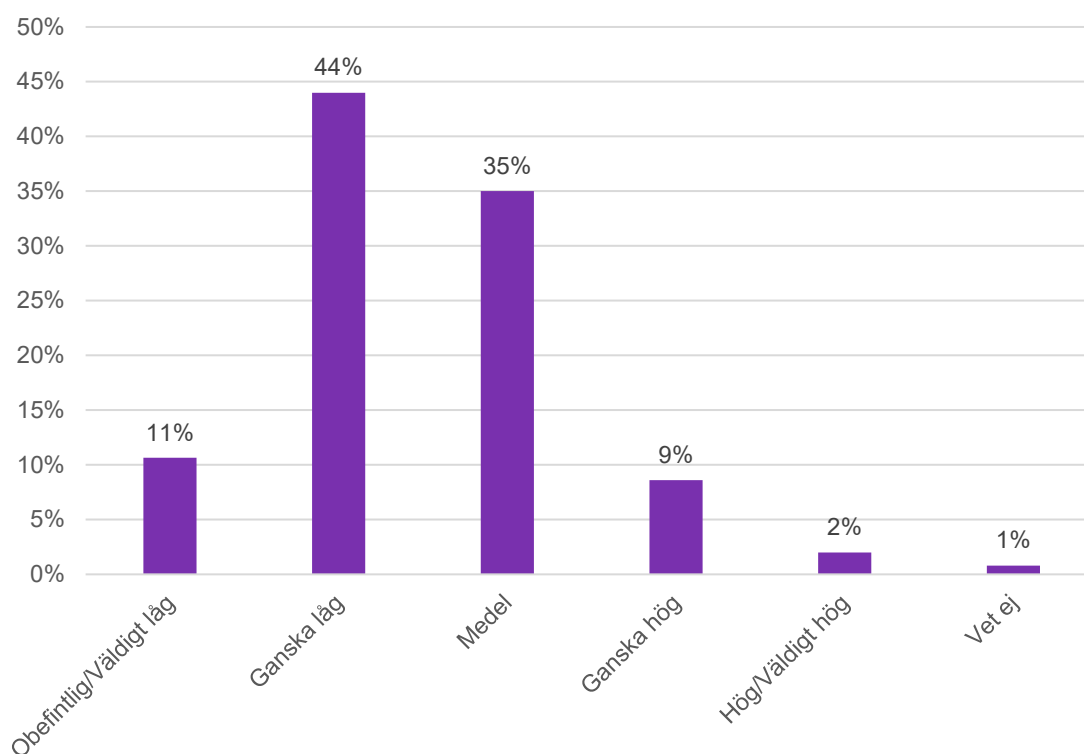
Vårdadministratör/Medicinsk sekreterare	2 591
Administratör, förskole-, skol-, fritids-, och annan pedagogisk verksamhet	887
Administratör, HR/personal/bemanning/löner	706
Administratör, ekonomi	678

Nuläge

Många bedömer att de har låg kännedom om AI

Mer än hälften svarar att de bedömer sin kännedom om AI som ganska eller väldigt låg. Endast 11 procent svarar att de bedömer sin kännedom om AI som ganska hög eller hög.

Figur 1. Hur bedömer du din kännedom om AI?

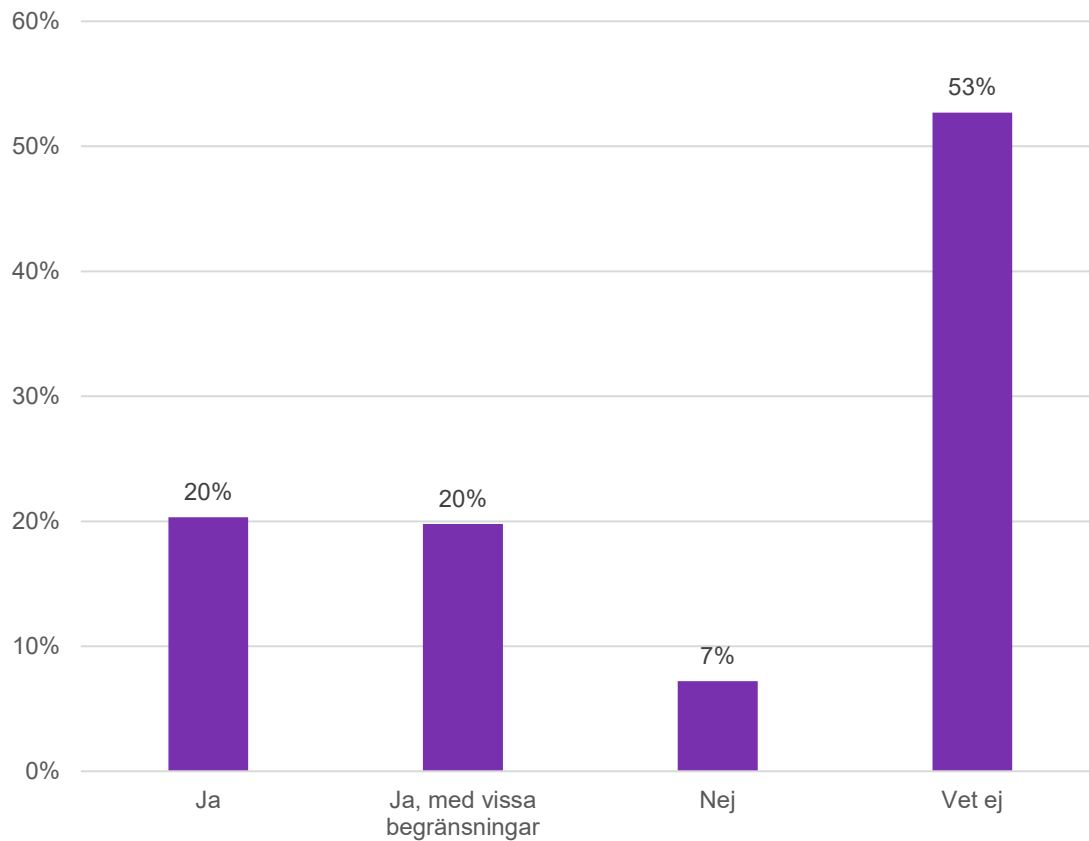

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Hur bedömer du din kännedom om AI?" Summan blir över 100 procent på grund av avrundning uppåt. Bas: svarande i undersökningen (n=7207).

Stor otydlighet kring vad som gäller på arbetsplatsen

Undersökningens resultat pekar på att många känner sig osäkra över vad som gäller på arbetsplatsen och om det är tillåtet att använda AI på jobbet. Fler än hälften svarar att de inte vet om de får använda AI på sin arbetsplats. Totalt 20 procent svarar att de får använda AI och 20 procent svarar att de får använda AI med vissa begränsningar.

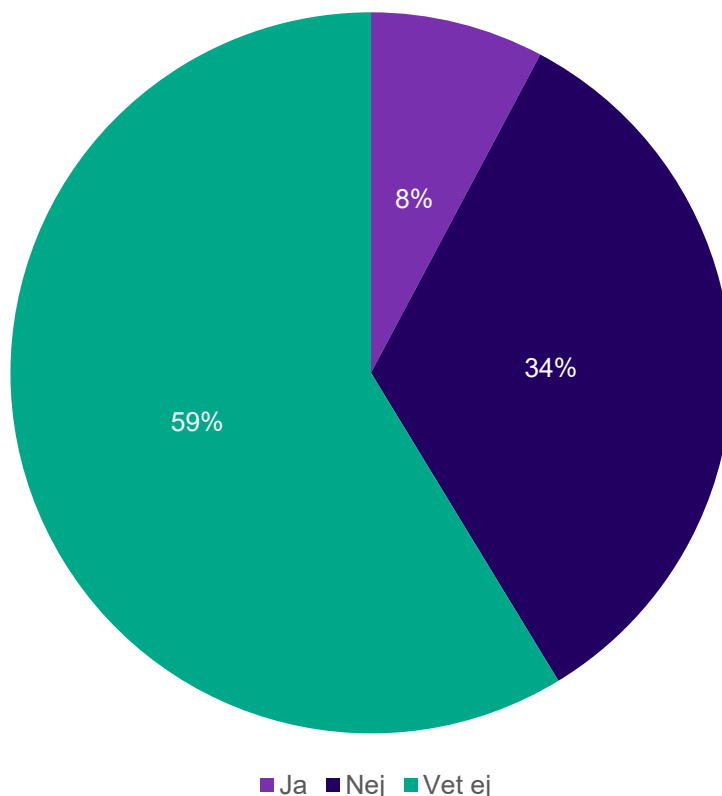
Figur 2. Är det tillåtet att använda AI på din arbetsplats?

Kommentar. Frågan som ställdes var: "Är det tillåtet att använda AI på din arbetsplats?" Bas: De som svarat att de har ganska låg, medel, ganska hög eller hög/väldigt hög kännedom om AI, eller svarat att de har hört talas om Chat GPT (n=6801).

Det framgår av resultaten att det upplevs som otydligt om arbetsgivaren har tagit fram några riktlinjer för AI-användning på arbetsplatsen. Sex av tio svarar att de inte vet om arbetsgivaren har tagit fram några riktlinjer och tre av tio att arbetsgivaren inte har tagit fram några riktlinjer för AI på arbetsplatsen.

Figur 3. Har din arbetsgivare tagit fram riktlinjer som gäller AI på din arbetsplats?

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Har din arbetsgivare tagit fram riktlinjer som gäller AI på din arbetsplats?" Notera att totalen blir över 100 procent på grund av avrundning uppåt. Bas: De som svarat att de har ganska låg, medel, ganska hög eller hög/väldigt hög kännedom om AI, eller svarat att de har hört talas om t ex Chat GPT, Copilot, AI för taligenkänning (n=6765).

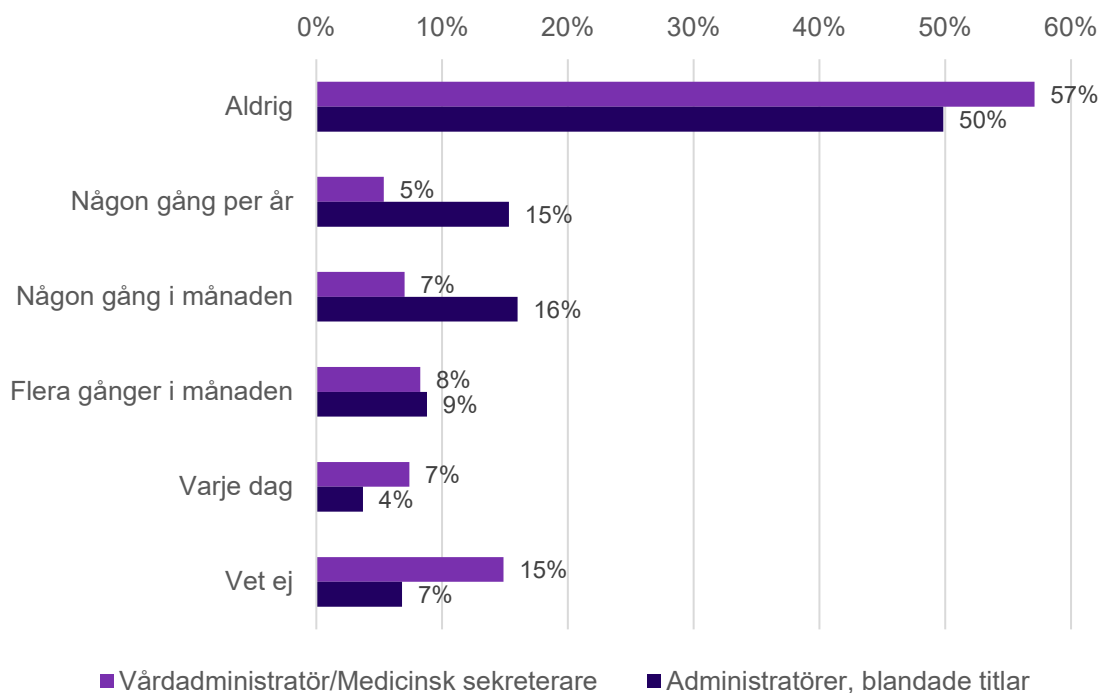
Få använder AI i det dagliga arbetet

De allra flesta svarar att de använder AI i sitt arbete ganska sällan. Endast 15 procent av de medicinska sekreterarna och 13 procent av administratörer, blandade titlar svarar att de använder sig av AI dagligen eller flera gånger per månad.

Medicinska sekreterare använder sig i hög grad av AI-verktyg som arbetsgivaren tillhandahåller. Det kan till stor del förklaras av att många medicinska sekreterare använder taligenkänning i arbetet.

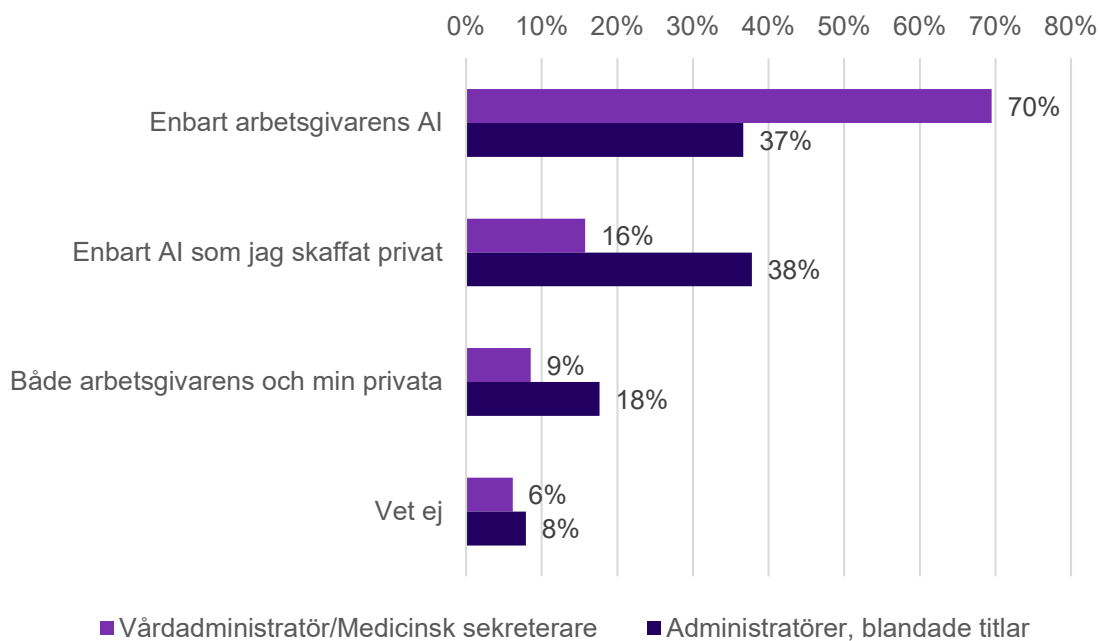
För de som svarar att de enbart använder sig av AI som de skaffat privat kan det exempelvis handla om AI-verktyg såsom Chat GPT eller Copilot.

Figur 4. Hur ofta använder du AI i ditt arbete?

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Hur ofta använder du AI i ditt arbete?" Bas: De som uppgett att det är tillåtet att använda AI på arbetsplatsen och som bedömt sin kännedom om AI som ganska låg, medel, ganska hög, hög/väldigt hög eller har hört talas om t ex Chat GPT, Copilot, AI för taligenkänning (n=2713).

Figur 5. Använder du AI-verktyg på jobbet som arbetsgivaren tillhandahåller eller som du skaffat dig privat (till exempel inloggning till Chat GPT)?

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Använder du AI-verktyg på jobbet som arbetsgivaren tillhandahåller eller som du skaffat dig privat (till exempel inloggning till Chat-GPT)?" Bas: De som uppgett att de använder AI (n=1012).

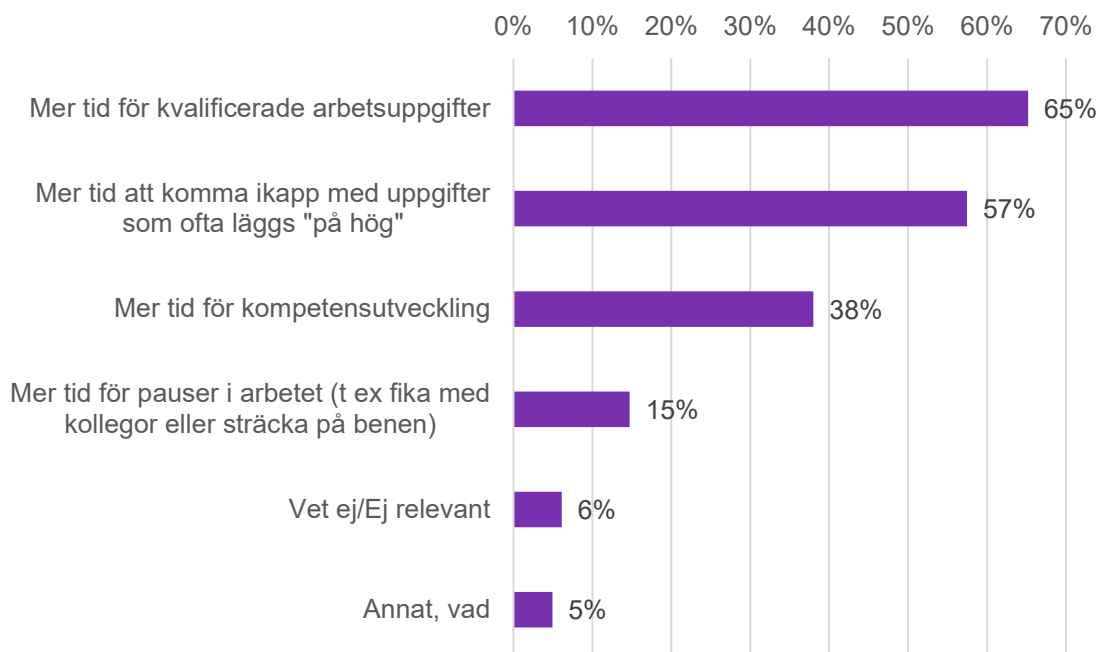
Synen på framtiden

AI kan skapa tid för mer kvalificerade arbetsuppgifter

Totalt svarar sex av tio att det finns ett behov utifrån yrkesrollen att lära sig mer om AI och många svarar att de tror att en ökad användning av AI skulle kunna underlätta eller förändra deras arbete och hur de fördelar sin arbetstid. Främst tror många att AI skulle ge mer tid för kvalificerade arbetsuppgifter, ökad möjlighet att komma ifatt med släpande arbetsuppgifter och tid för kompetensutveckling.

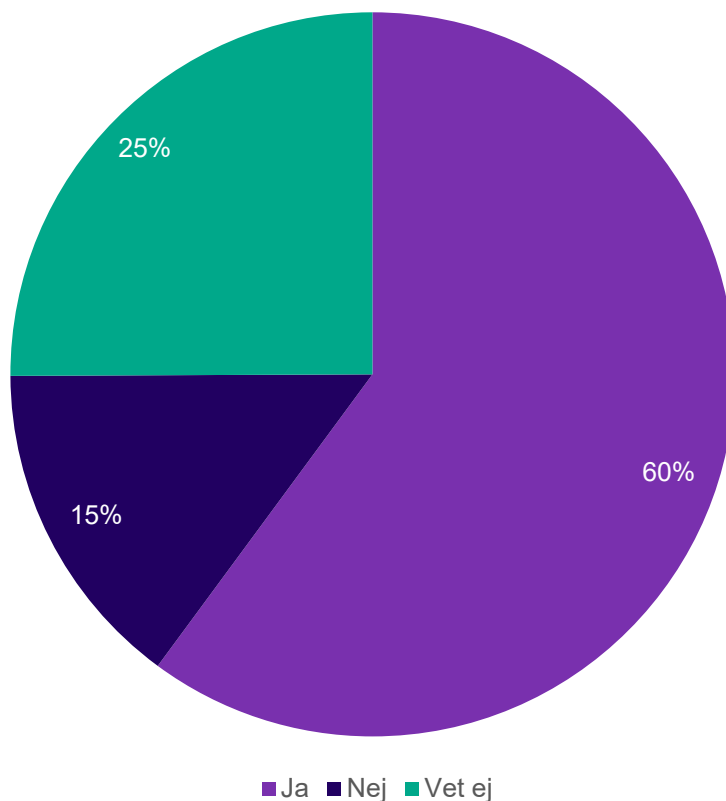
Ur frisvaren: "Jag tänker att AI trots allt kan utföra många av de repetitiva, monotona arbetsuppgifterna som i dag görs manuellt, ibland av flera personer i ett och samma system. Med en effektiv och snabbare bearbetning av data kan tid frigöras för andra uppgifter."

Figur 6. Hur ser du att AI kan/skulle kunna underlätta/förändra ditt arbete?

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Hur ser du att AI kan/skulle kunna underlätta/förändra ditt arbete? När det gäller att använda din arbetstid?" Flera svarsalternativ var möjliga. Bas: De som svarat ja på frågan "Tror du att AI kan/skulle kunna underlätta/förändra ditt arbete? När det gäller användning av arbetstid?" och som bedömer sin kännedom om AI som medel, ganska hög, eller hög/väldigt hög (n=1767).

Figur 7. Ser du att det finns ett behov utifrån din yrkesroll att lära dig mer om AI?

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Ser du att det finns ett behov utifrån din yrkesroll att lära dig mer om AI?" Bas: Svarande i undersökningen (n=7161).

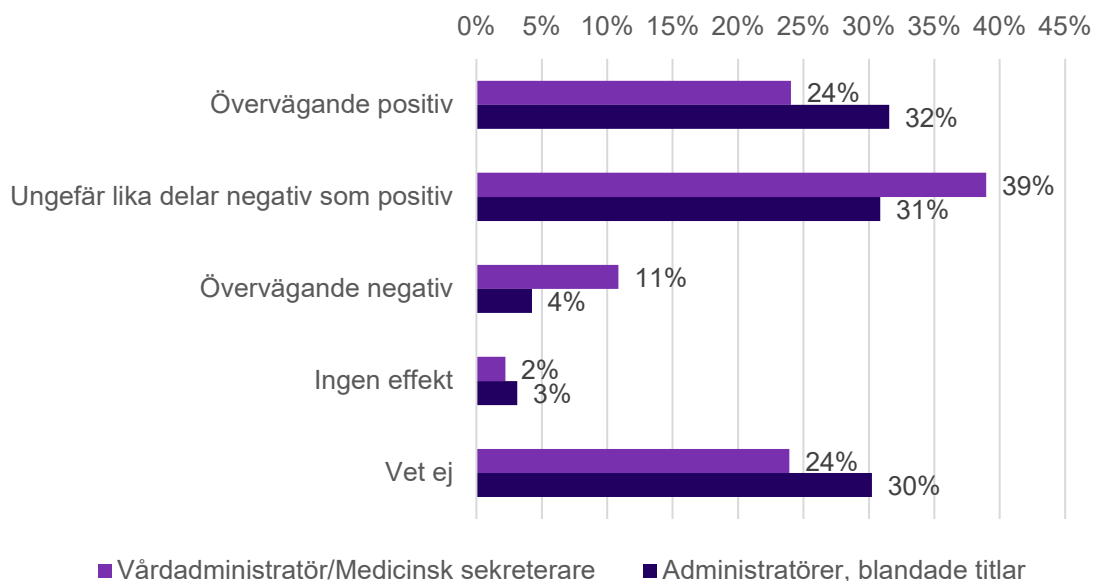
Effekter på verksamhetens effektivitet, kvalitet och arbetsmiljö

I enkäten ställdes frågor om administratörerna tror att AI kommer att ha en positiv eller negativ effekt på verksamhetens kvalitet, effektivitet och arbetsmiljö.

Effektivitet

Allra störst positiv effekt tror administratörerna att AI kommer att ha på verksamhetens effektivitet. Totalt svarar närmare tre av tio administratörer, totalt sett, att de tror att AI på sikt kommer att ha en övervägande positiv effekt på effektiviteten. Samtidigt känner sig många osäkra eller tror att AI kommer ha både positiva och negativa effekter.

Figur 8. Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på verksamhetens effektivitet?

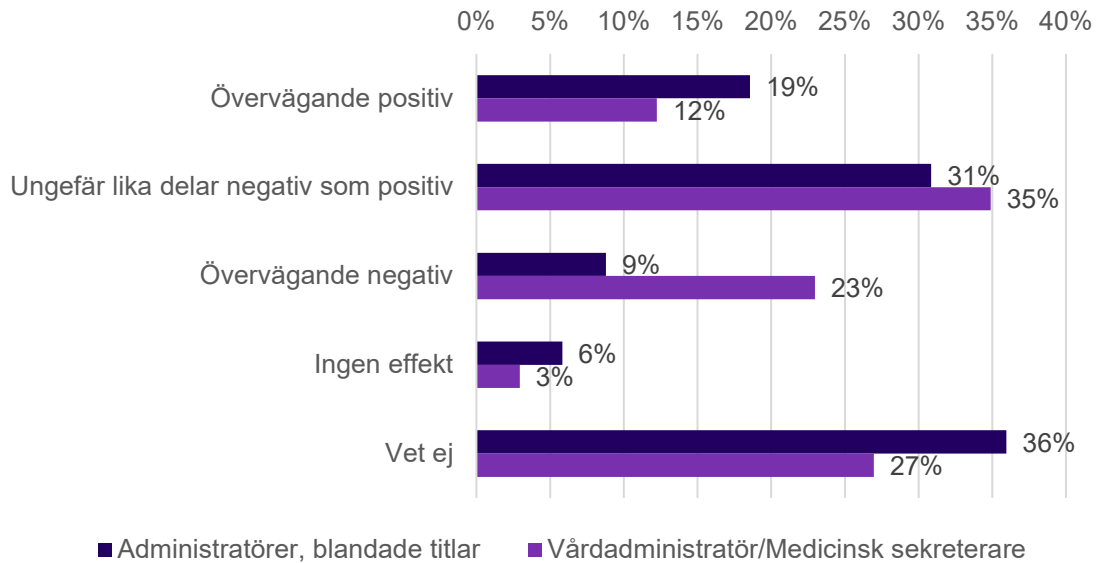
Kommentar: Frågan som ställdes var: "Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på.../Verksamhetens effektivitet." Bas: De som svarat att de har ganska låg, medel, ganska hög eller hög/väldigt hög kännedom om AI, eller svarat att de har hört talas om till exempel Chat GPT, Copilot, AI för taligenkänning (n=6761).

Arbetsmiljö

Resultaten pekar på vissa skillnader mellan svarsgrupperna. Totalt svarar 19 procent av administratörer, blandade titlar att de tror att AI kommer att ha en övervägande positiv effekt på arbetsmiljön. Motsvarande siffra för medicinska sekreterare är 12 procent. Även i denna fråga är andelen som är osäkra på effekterna mycket hög bland administratörer, blandade titlar och medicinska sekreterare.

Bland de medicinska sekreterarna svarar drygt en femtedel att AI på sikt kommer att ha en övervägande negativ effekt på arbetsmiljön vilket är oroväckande.

Figur 9. Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på din arbetsmiljö?

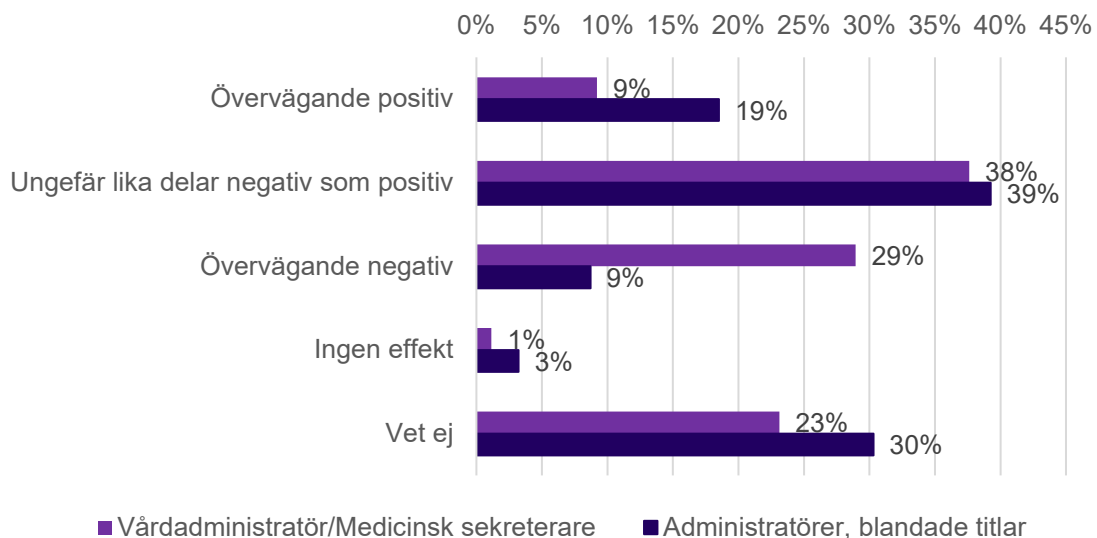
Kommentar: Frågan som ställdes var: "Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på.../Din arbetsmiljö." På grund av avrundning uppåt blir totalsumman över 100 procent. Bas: De som svarat att de har ganska låg, medel, ganska hög eller hög/väldigt hög kännedom om AI, eller svarat att de har hört talas om t ex Chat GPT, Copilot, AI för taligenkänning (n=6761).

Kvalitet

De flesta svarar att de är ungefär lika negativa som positiva till effekterna som AI på sikt kan ha på verksamhetens kvalitet. Deras bild är att AI kan innebära såväl fördelar som nackdelar.

De medicinska sekreterarna är betydligt mer negativa när de uppskattar effekterna av införandet av AI på verksamhetens kvalitet, nästan 30 procent svarar att de tror att AI på sikt kommer att ha en övervägande negativ effekt på kvaliteten.

Figur 10. Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på verksamhetens kvalitet?

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på... Verksamhetens kvalitet." Bas: De som svarat att de har ganska låg, medel, ganska hög eller hög/väldigt hög kännedom om AI, eller svarat att de har hört talas om till exempel Chat GPT, Copilot, AI för taligenkänning (n=6777).

I frisvaren framkommer en viss oro för att kvaliteten kan komma att försämrans och att det finns en risk för att olika AI-verktyg kommer att ses som ersättare snarare än komplement av arbetsgivare.

Ur frisvaren: "Vad gäller taligenkänning anser jag att patientsäkerheten är hotad. Vi medicinska sekreterare reagerar när vi skriver diktat om läkaren säger fel – och det gör läkarna väldigt ofta, Taligenkänningen reagerar inte om läkaren säger till exempel höger ben men menar vänster ben, vi sekreterare reagerar. Vi ändrar grammatik och gör att texten blir förståelig, det kan inte Taligenkänningen."

Så kan AI påverka arbetet under de kommande fem åren

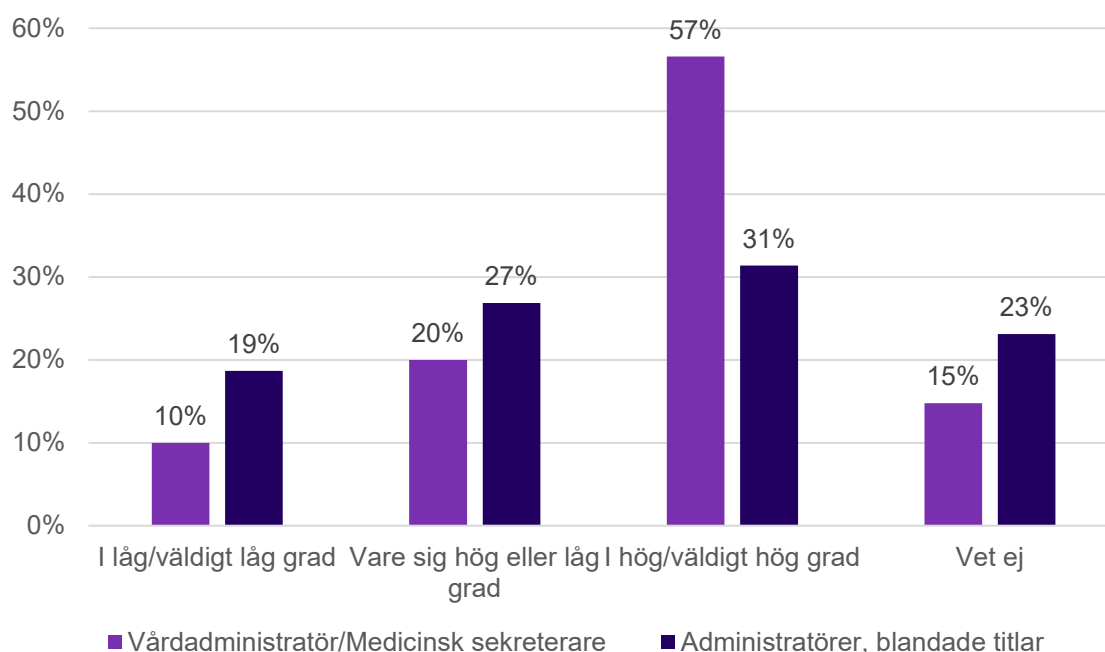
Synen på hur mycket man tror att AI kommer att påverka arbetet skiljer sig mellan svarsgrupperna. Bland de medicinska sekreterarna svarar fler än hälften att AI i hög grad kommer att påverka deras sätt att arbeta under de kommande fem åren.

Trots att många tror att AI kommer att påverka arbetet de kommande åren finns en bild i frisvaren av att mjuka värden kommer att vara viktiga och svåra att ersätta med en algoritm.

Ur frisvaren: "Kompetensen att kunna hantera människor i olika typer av möten. AI kan aldrig ersätta det personliga mötet och empatin från en riktig människa. Vi behöver möta riktiga människor när vi exempelvis kommer till en reception."

"Jag tror att digitala verktyg kan underlätta arbetet genom att minska på viss arbetsbelastning. Jag tror dock att det är viktigt att komma ihåg de mänskliga värdena som en dator aldrig kan ersätta".

Figur 11. I vilken grad tror du att AI kommer att påverka ditt sätt att arbeta under de kommande fem åren?

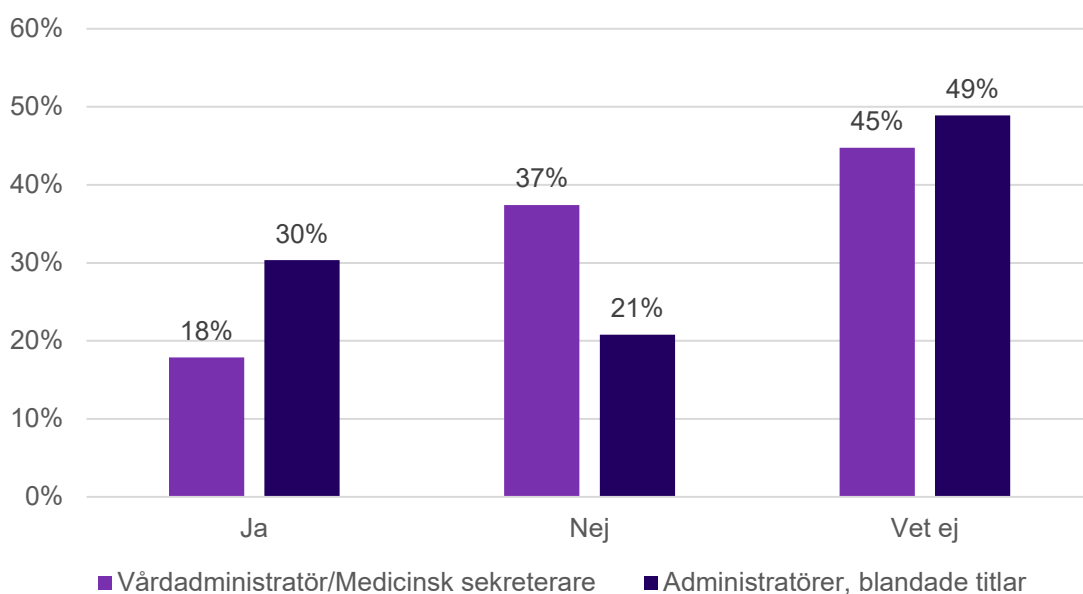

Kommentar: Frågan som ställdes var: "I vilken grad tror du att AI kommer att påverka ditt sätt att arbeta under de kommande fem åren?" Svarsskalan var femgradig: från 1 = i mycket låg grad till 5 = i mycket hög grad. I låg/väldigt låg grad motsvaras av 1 och 2. Vare sig hög eller låg grad motsvaras av 3, och i hög/väldigt hög grad av 4 och 5. Bas: De som svarat att de har ganska låg, medel, ganska hög eller hög/väldigt hög kännedom om AI, eller svarat att de har hört talas om till exempel Chat GPT, Copilot, AI för taligenkänning (n=6799).

Det som utmärker de som vill använda AI mer än de gör i dag är att de i högre grad än övriga respondenter tror att AI kommer att påverka deras arbete på fem års sikt och att arbetet kommer att kunna underlättas/förändras med hjälp av AI. Dessutom ser de ett större behov av att lära sig mer om AI.

Totalt svarar 18 procent av de medicinska sekreterarna att de skulle vilja arbeta mer med AI än vad de gör i dag vilken kan jämföras med 30 procent för övriga grupper i undersökningen. I frisvaren svarar många att deras inställning till AI i hög grad påverkas av de taligenkänningsprogram som de arbetar med som i många fall innebär merarbete och försämrad kvalitet på journalanteckningar.

Figur 12. Skulle du vilja använda AI i ditt arbete mer än du gör i dag?

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Skulle du vilja använda AI i ditt arbete mer än du gör i dag?" Bas: De som svarat att de har ganska låg, medel, ganska hög eller hög/väldigt hög kännedom om AI, eller svarat att de har hört talas om t ex Chat GPT, Copilot, AI för taligenkänning (n=6785).

Organisatoriska förutsättningar – hinder och möjligheter

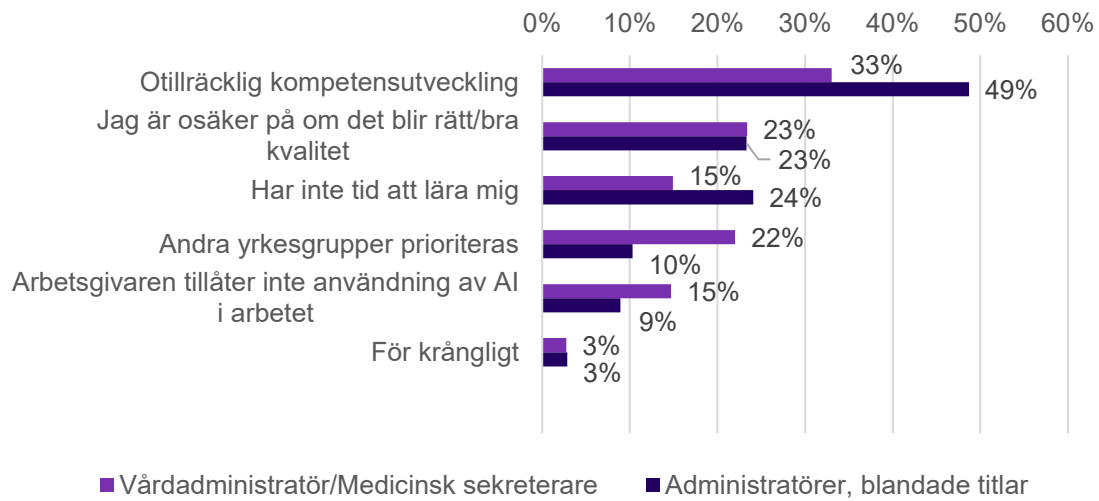
Resultaten indikerar att upplevelsen av delaktighet vid införandet av AI har ett samband med hur positiv eller negativ man ställer sig till AI:s effekter på verksamheten. Resultaten tyder även på ett tydligt samband mellan graden av kompetensutveckling och synen på AI:s effekter på verksamhetens effektivitet, kvalitet och arbetsmiljö. Ju mer kompetensutveckling man har fått desto mer benägen är man att svara att AI kommer att ha en positiv effekt.

Brist på kompetensutveckling, det största hindret från att använda AI i arbetet

Många känner sig osäkra på om de vill använda AI mer i sitt arbete än vad de gör i dag. Det kan bero på en okunskap kring huruvida AI-verktyg faktiskt får användas på arbetsplatsen samt bristande kompetensutveckling och utbildning i användningen av ny teknik.

Undersökningens resultat pekar på ett flertal faktorer som hindrar många från att använda AI mer i sitt arbete. Bristen på kompetensutveckling är det största hindret. Andra vanliga orsaker som begränsar AI-användningen på jobbet är osäkerhet kring huruvida olika AI-verktyg levererar korrekt information eller håller tillräckligt hög kvalitet och att det inte finns tillräckligt med tid för att lära sig att använda ny teknik.

Figur 13. Vad hindrar dig från att använda AI i ditt arbete mer än du gör idag?

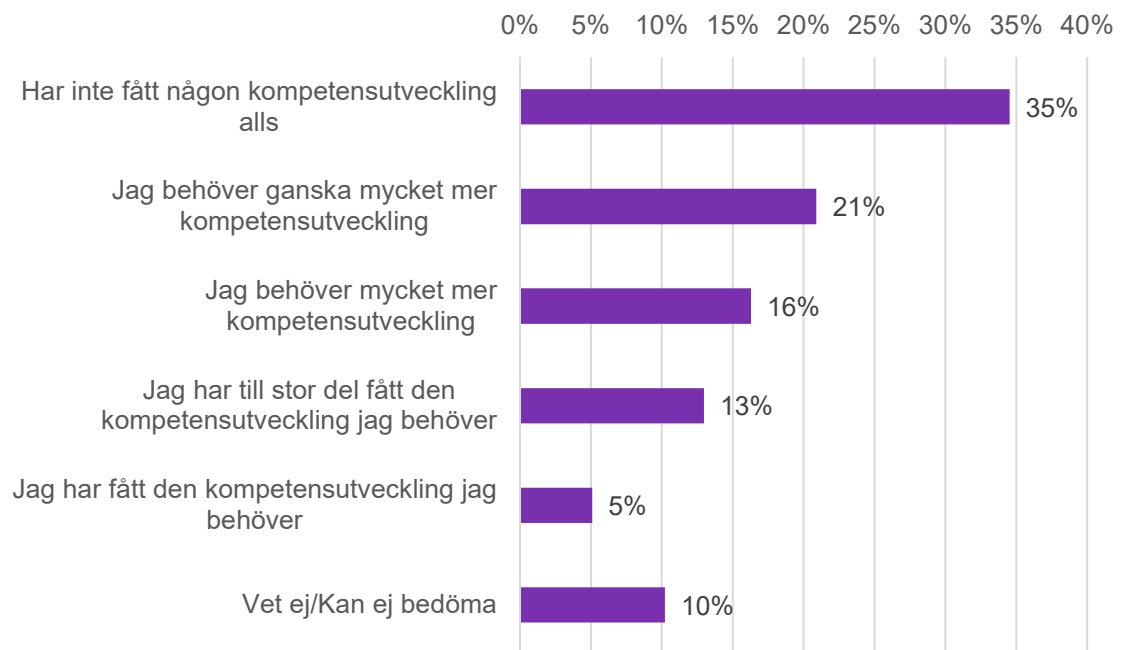
Kommentar: Frågan som ställdes var: "Vad hindrar dig från att använda AI i ditt arbete mer än du gör i dag?" Bas: De som svarat ja på frågan "Skulle du vilja använda AI i ditt arbete mer än du gör i dag?" Övriga svarsalternativ som inte redovisas är "Annat" (n=1736).

Alldeles för få har fått den kompetensutveckling de behöver

I undersökningen ställdes frågor om kompetensutveckling generellt och kring den AI som används eller kommer att användas i arbetet.

Endast 18 procent upplever att de har fått eller till stor del har fått den kompetensutveckling som de behöver gällande den AI som redan används eller som kommer att användas i deras arbete. Resultaten pekar på bristande kompetensutveckling och stora behov av vidareutbildning.

Figur 14. Har du fått den kompetensutveckling du behöver när det gäller AI?

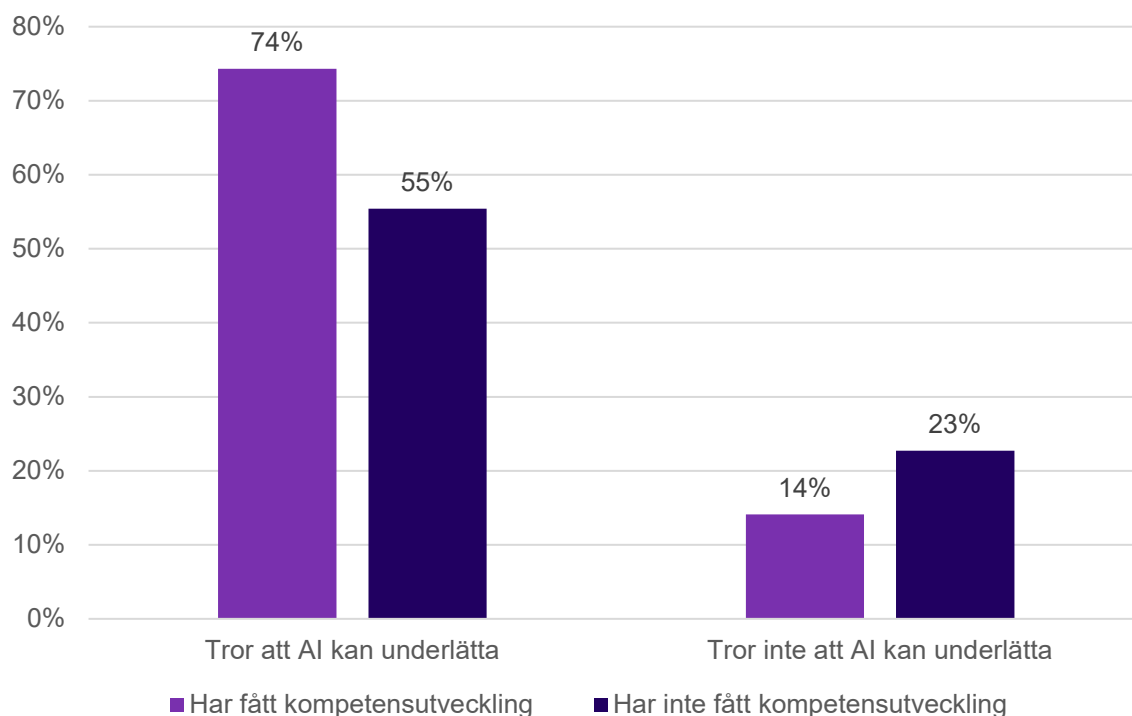
Kommentar: Frågan som ställdes var: "Upplever du att du har fått den kompetensutveckling du behöver när det gäller den AI som används/kommer användas i ditt arbete?" Bas: De som svarat Som används i mitt arbete i dag, eller Som kommer att användas i mitt arbete på någon av frågorna "Har din arbetsgivare köpt in AI-verktyg som används eller kommer att användas i ditt arbete?" (n=1234).

Möjliga effekter av kompetensutveckling

Trots att underlaget i den här brytningen är förhållandevis litet kan vi se att svaren skiljer sig mellan de som har fått kompetensutveckling gällande den AI som berör arbetet i jämförelse med de som svarar att de inte har fått det. I analysen har svarsalternativen "har till stor del fått" samt "har fått" lagts ihop till en grupp "har fått kompetensutveckling", som sedan jämförts med den grupp som svarat att de inte fått någon kompetensutveckling alls.

Totalt svarar 74 procent bland de som har fått kompetensutveckling gällande den AI som berör arbetet att AI skulle kunna underlätta när det gäller arbetstid, jämfört med 55 procent bland de som inte har fått kompetensutveckling.

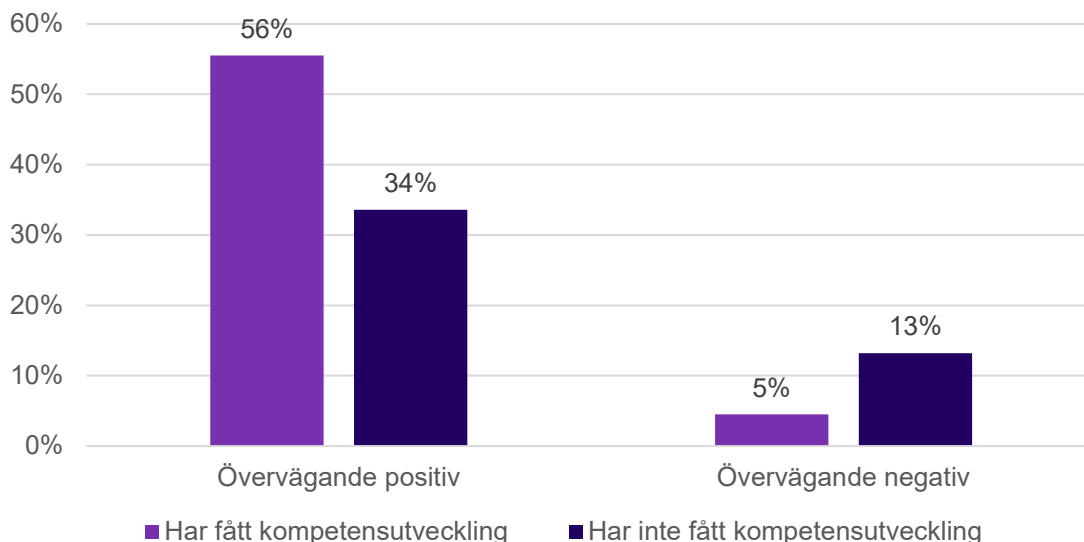
Figur 15. Tror du att AI kan underlätta/förändra ditt arbete vad gäller arbetstid? I relation till kompetensutveckling.

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Tror du att AI kan/skulle kunna underlätta/förändra ditt arbete? När det gäller användning av arbetstid?" och jämförs med de som svarat på frågan: "Upplever du att du har fått den kompetensutveckling du behöver när det gäller den AI som används/kommer användas i ditt arbete?" Svarsalternativet "Vet ej" redovisas inte. Bas: Svarande i undersökningen och som bedömer sin kännedom om AI som medel, ganska hög, eller hög/väldigt hög (n=372).

Resultaten visar även ett samband mellan de som svarar att de har fått kompetensutveckling och de som svarar att de inte har fått och hur de tror att verksamheten kommer att påverkas, exempelvis när det gäller verksamhetens effektivitet. Totalt svarar 56 procent av de som har fått kompetensutveckling gällande AI att de tror att AI på sikt kommer att ha en övervägande positiv effekt på verksamhetens effektivitet. Motsvarande andel bland de som svarat att de inte har fått kompetensutveckling är 34 procent.

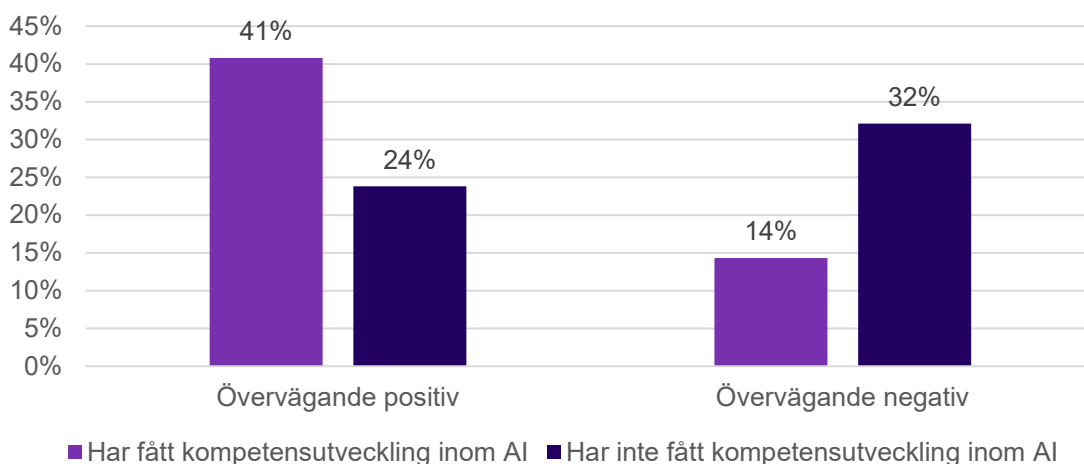
Figur 16. Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på verksamhetens effektivitet? I relation till kompetensutveckling.

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på.../Verksamhetens effektivitet?" och jämförs med de som svarat på frågan: "Upplever du att du har fått den kompetensutveckling du behöver när det gäller den AI som används/kommer användas i ditt arbete?" Svarsalternativen "Ungefär lika delar negativ som positiv", "Ingen effekt" och "Vet ej" redovisas inte. Bas: Svarande i undersökningen och som bedömer sin kännedom om AI som medel, ganska hög, eller hög/väldigt hög eller svarat att de har hört talas om Chat-GPT (n=330).

Det finns ett samband mellan generell inställning till AI beroende på om man har fått kompetensutveckling inom området eller inte. De som har fått kompetensutveckling gällande AI är mer positiva, 41 procent jämfört med 24 procent bland de som inte har fått kompetensutveckling.

Figur 17. Är du generellt positiv eller negativ till AI:s påverkan på ditt arbetsliv? I relation till kompetensutveckling.

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Är du generellt positiv eller negativ till AI:s påverkan på ditt arbetsliv?" och jämförs här med frågan: "Upplever du att du har fått den kompetensutveckling du behöver när det gäller den AI som används/kommer användas i ditt arbete?" Svarsalternativen "Ungefär lika delar negativ som positiv" samt "Vet ej" redovisas ej. Bas: Svarande i undersökningen och som bedömer sin kännedom om AI som medel, ganska hög, eller hög/väldigt hög eller svarat att de har hört talas om Chat-GPT (n=360).

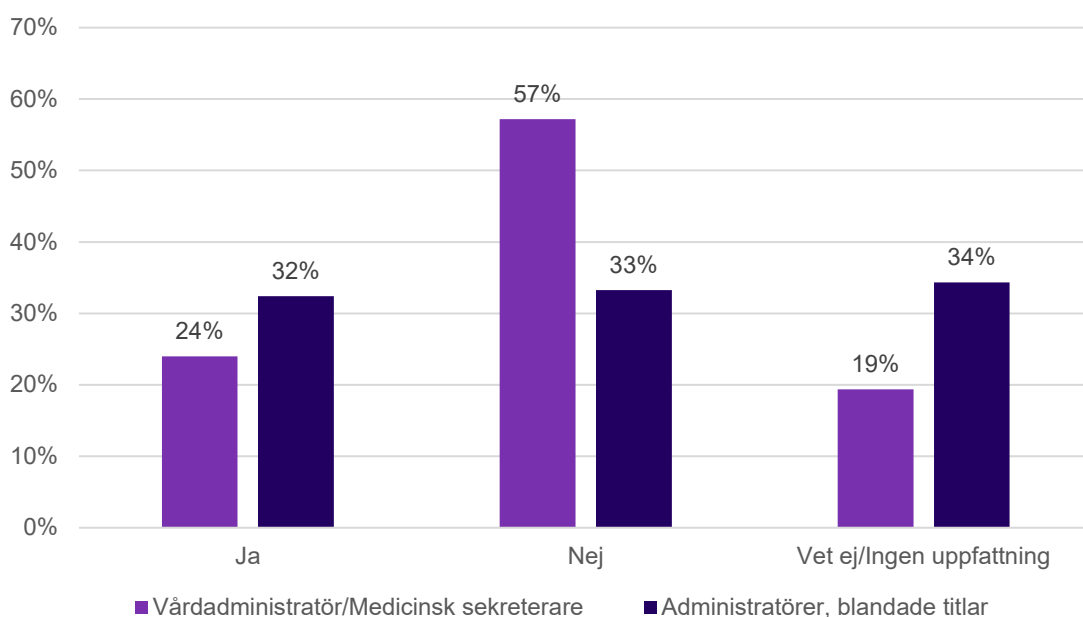
För få har möjlighet att vara delaktiga i implementeringen av AI som berör arbetet

Till de som har svarat att arbetsgivaren har köpt in AI-verktyg som används eller kommer att användas i arbetet har vi ställt frågan: "Upplever du att ni användare involverats i tillräcklig grad vid införandet/implementeringen av AI-verktyg som berör ditt arbete."

Medicinska sekreterare upplever i betydligt högre grad att de inte involveras i införandet/implementeringen av AI-verktyg som berör deras arbete än övriga svarsgrupper. Totalt svarar 57 procent av de medicinska sekreterarna att de inte involverats i tillräcklig grad vilket går att jämföra med 33 procent bland övriga administratörer, blandade titlar.

Skillnaderna mellan svarsgrupperna är intressanta. De medicinska sekreterarna är tydligare i sina svar och tycker i högre grad att de inte har involverats i implementeringen. De tycks ha lättare att ta ställning till frågan. Bland administratörer, blandade titlar är vet ej-svaren fler, vilket pekar på en större svårighet att besvara frågan. Detta kan möjligtvis bero på att medicinska sekreterare i högre grad har AI-verktyg på arbetsplatsen som arbetsgivaren har implementerat.

Figur 18. Upplever du att ni som användare involveras i tillräcklig grad vid införandet/implementeringen av AI-verktyg som berör ditt arbete?

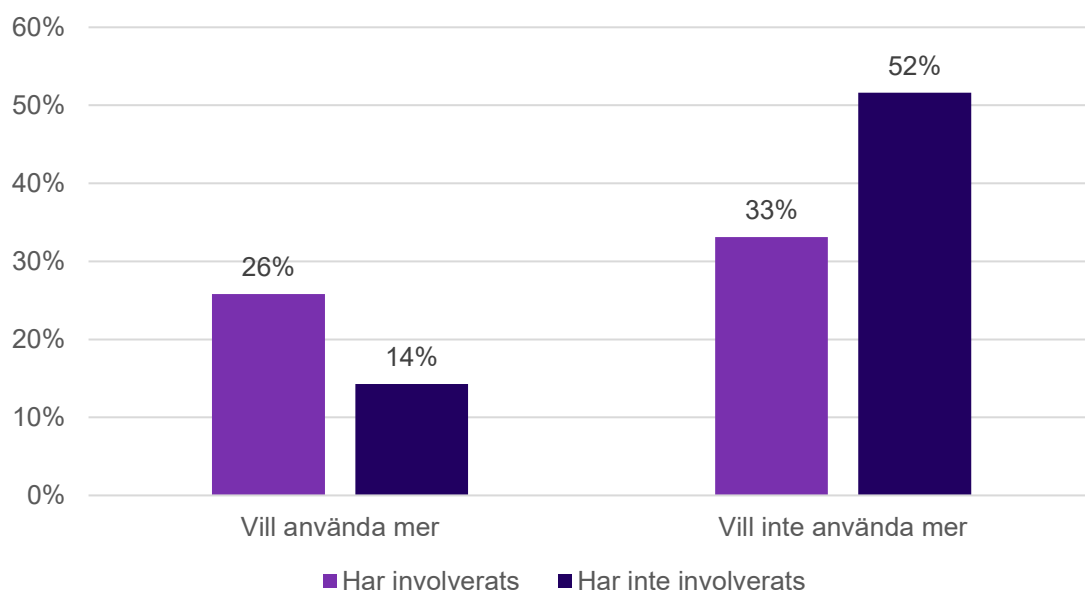

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Upplever du att ni som användare involveras i tillräcklig grad vid... / Införandet/implementeringen av AI-verktyg som berör ditt arbete?" Bas: De som svarat att arbetsgivaren har köpt in verktyg som används i arbetet i dag eller som kommer att användas i det egna arbetet (n=1222).

Tydliga skillnader mellan de som involverats och de som inte involverats

Bland de medicinska sekreterarna visar resultaten tydliga skillnader mellan de som anger att de har involverats vid införandet/implementeringen av AI som berör deras arbete och de som svarar att de inte har involverats. Bland de medicinska sekreterare som inte har involverats i tillräcklig grad svarar 52 procent att de inte vill använda AI mer än vad de gör i dag, vilket kan jämföras med 33 procent bland de som har involverats.

Figur 19. Skulle du vilja använda AI mer än du gör i dag?

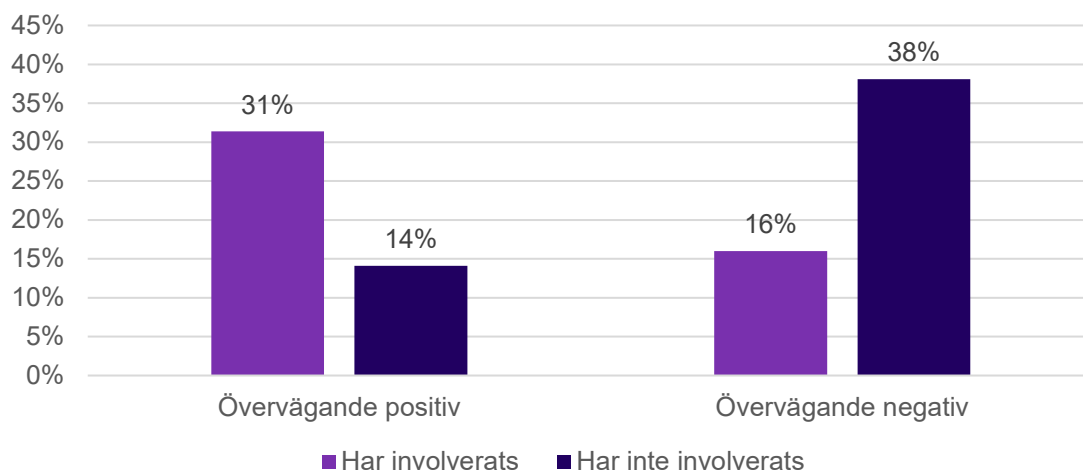
Kommentar: Frågan som ställdes var: "Skulle du vilja använda AI i ditt arbete mer än du gör i dag?" "Vill använda mer" motsvaras av svarsalternativet "Ja" och "Vill inte använda mer" av svarsalternativet "Nej". Svarsalternativet "Vet ej" redovisas inte. Svaren jämförs med svaren på frågan "Upplever du att ni användare involveras i tillräcklig grad vid.../ Införandet/implementeringen av AI-verktyg som berör ditt arbete?" Bas: Svarande i undersökningen och som bedömer sin kännedom om AI som medel, ganska hög, eller hög/väldigt hög eller svarat att de har hört talas om Chat GPT (n=391).

De som involveras i implementeringsprocessen kan i högre grad se mer positiva effekter på verksamheten

Kvalitet

De som upplever att de har involverats tillräckligt i implementeringsprocessen är mer benägna att tro att AI kommer att ha en positiv effekt på verksamhetens kvalitet. Bland de som upplever att de har involverats i tillräcklig grad svarar 31 procent att de tror att AI på sikt kommer att ha en positiv effekt på verksamhetens kvalitet, vilket går att jämföra med 14 procent bland de som inte upplever att de har varit involverade.

Figur 20. Tror du att AI kommer att ha en positiv eller negativ effekt på verksamhetens kvalitet? I relation till involvering.

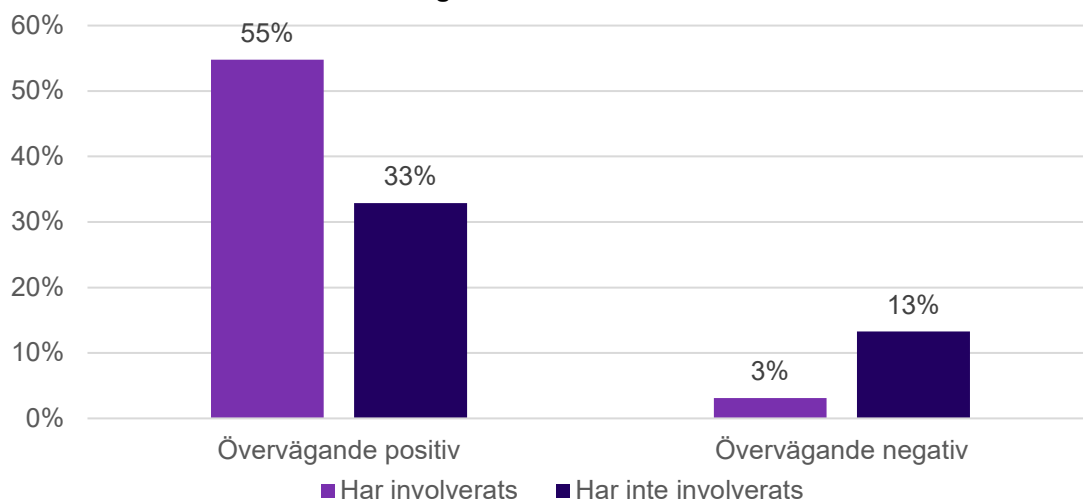

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på: Verksamhetens kvalitet." Övriga svarsalternativ som inte redovisas är "Ungefär lika delar negativ som positiv", "Ingen effekt" och "Vet ej". Svaren jämförs med svaren på frågan: "Upplever du att ni som användare involverats i tillräcklig grad vid... / Införandet/implementeringen av AI-verktyg som berör ditt arbete?" Bas: Svarande i undersökningen och som bedömer sin kännedom om AI som medel, ganska hög, eller hög/väldigt hög eller svarat att de har hört talas om Chat GPT (n=461).

Effektivitet

Det går att se liknande mönster när det gäller frågorna om effekten på verksamhetens effektivitet och arbetsmiljö. Bland de som involverats i implementeringsprocessen svarar 55 procent att de tror att AI kommer att ha en positiv effekt på verksamhetens effektivitet jämfört med 33 procent bland de som inte upplevt att de involverats.

Figur 21. Tror du att AI kommer att ha en positiv eller negativ effekt på verksamhetens effektivitet? I relation till involvering.

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på: Verksamhetens effektivitet." Övriga svarsalternativ som inte redovisas är "Ungefär lika delar negativ som positiv", "Ingen effekt" och "Vet ej". Svaren jämförs med svaren på frågan: "Upplever du att ni som användare involverats i tillräcklig grad vid... / Införandet/implementeringen av AI-verktyg som berör ditt arbete?" Bas: Svarande i undersökningen och som bedömer sin kännedom om AI som medel, ganska hög, eller hög/väldigt hög eller svarat att de har hört talas om Chat GPT (n=459).

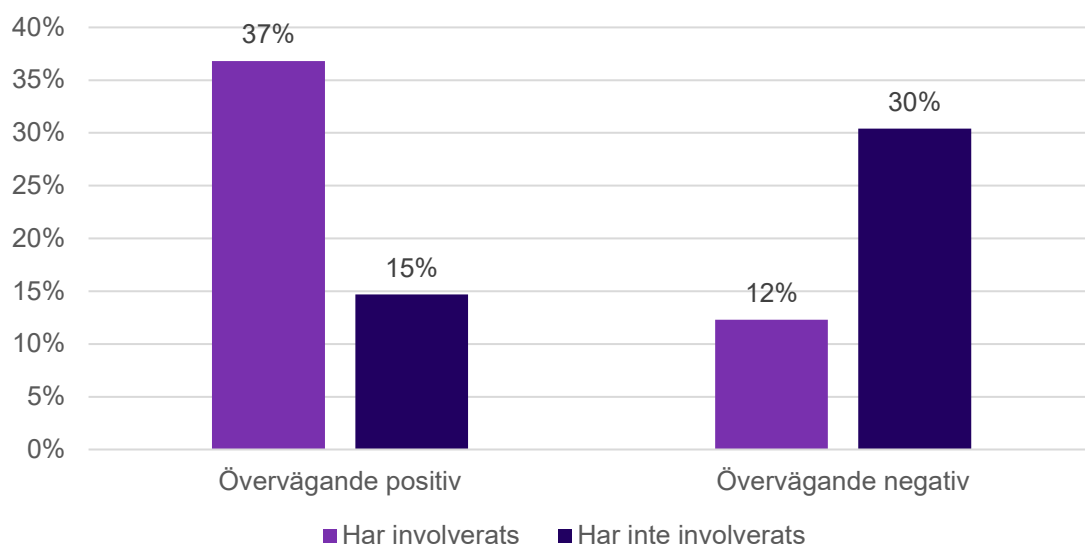
Arbetsmiljö

Effekten är tydlig även när det gäller synen på AI:s potentiella effekter på arbetsmiljön. Bland de som anger att de involverats i tillräcklig grad vid implementering av AI som berör arbetet svarar 37 procent att de tror att AI kommer att ha övervägande positiv effekt på arbetsmiljön.

Bland de som anger att de inte blivit tillräckligt involverade vid implementeringen är andelen som tror att AI kommer att ha övervägande negativa effekter på arbetsmiljön 30 procent vilket kan jämföras med snittsiffran på 14 procent.

De medicinska sekreterarna sticker ut och 23 procent svarar att de tror att AI kommer att ha en övervägande negativ effekt på arbetsmiljön. Andelen stiger till nära 40 procent bland de som inte upplever sig ha blivit involverade. Antalen är dock små vilket innebär att resultatet måste tolkas med försiktighet.

Figur 22. Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på din arbetsmiljö? I relation till delaktighet vid implementering.

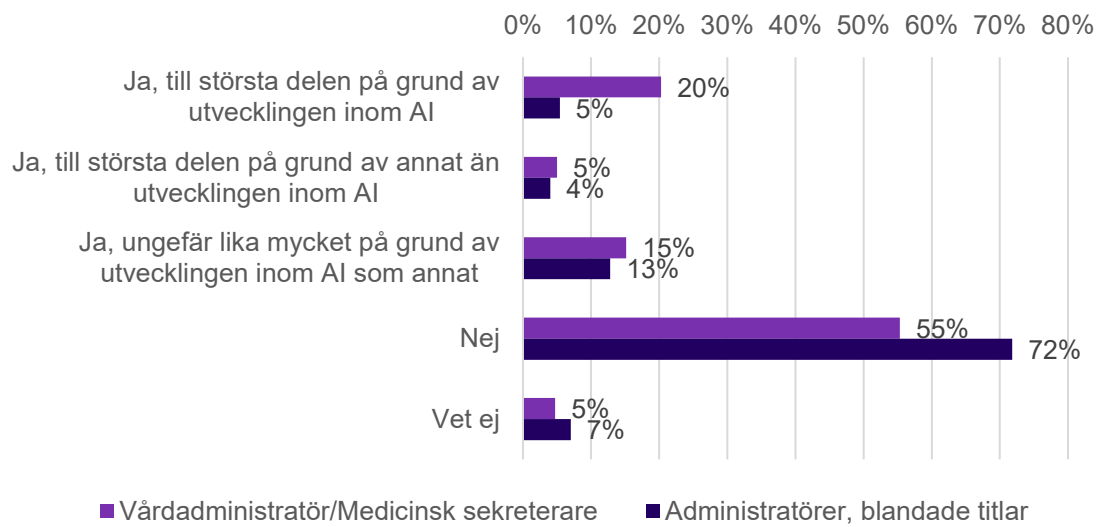
Kommentar: Frågan som ställdes var: "Tror du att AI på sikt kommer att ha en positiv eller negativ effekt på: Din arbetsmiljö." Övriga svarsalternativ som inte redovisas är "Ungefär lika delar negativ som positiv", "Ingen effekt" och "Vet ej". Svaren jämförs med svaren på frågan "Upplever du att ni som användare involverats i tillräcklig grad vid... / Införandet/implementeringen av AI-verktyg som berör ditt arbete?" Bas: Svarande i undersökningen och som bedömer sin kännedom om AI som medel, ganska hög, eller hög/väldigt hög eller svarat att de har hört talas om Chat GPT (n=424).

Medicinska sekreterare är oroliga för att förlora jobbet på grund av AI-utvecklingen

Många medicinska sekreterare är oroliga för att förlora jobbet. Fyra av tio svarar att de känner oro. Resultaten visar att oron till största del är på grund av AI-utvecklingen men den kan även grunda sig i neddragningar och varsel som drabbat många verksamheter.

Totalt 20 procent av de medicinska sekreterarna känner oro för att förlora sitt jobb på grund av AI jämfört med 5 procent bland administratörer, blandade titlar. Resultaten indikerar att oron för att förlora jobbet är lägre bland de medicinska sekreterare som har involverats i implementeringen kring AI.

Figur 23. Känner du oro för att förlora ditt jobb?

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Känner du oro för att förlora ditt jobb?" På grund av avrundning uppåt blir summan över hundra. Bas: Svarande i undersökningen (n=7185).

Vision tycker

Kunskapen om AI och hur den får användas måste öka

Generativ AI håller snabbt på att bli en naturlig del av både arbetslivet och samhället. Rätt använd kan den komma att främja innovation och öka produktiviteten, vilket mycket troligt kan förbättra välfärden, stärka Sveriges konkurrenskraft och göra den offentliga förvaltningen mer effektiv. Men det ställer krav på att implementeringen av AI sker på ett säkert och etiskt sätt och att det finns goda förutsättningar för livslångt lärande och omställning.

Det är tydligt att AI-utvecklingen har påverkat administratörerna väldigt olika. Många medicinska sekreterare använder AI i sitt arbete i form av taligenkänningsprogram som arbetsgivaren tillhandahåller. För de övriga administratörsgруппerna i undersökningen ser verkligheten annorlunda ut. Till exempel har de som använder AI-verktyg i betydligt högre grad skaffat sig dessa privat. Detta förklarar troligtvis till viss del varför synen på AI i det dagliga arbetet skiljer sig mellan medicinska sekreterare och övriga administratörer i undersökningen. De som skaffat sig verktygen privat är till exempel med stor sannolikhet redan från början mer kunniga och mer motiverade att använda AI och kan se dess fördelar.

Den här undersökningen visar att många administratörer ser att AI skulle kunna ge mer tid för kvalificerade arbetsuppgifter, ökad möjlighet att komma ifatt med släpande arbetsuppgifter och tid för kompetensutveckling, men att det finns en del hinder att undanröja.

Ett hinder är att många av Visions administratörsmédlemmar känner sig osäkra på vad som gäller på deras arbetsplatser och upplever att det är otydligt om det är tillåtet att använda AI-verktyg. Dessutom upplever många att de inte involveras i tillräcklig grad vid implementeringen av AI-verktyg på arbetsplatsen.

Resultaten indikerar att de som redan använder AI vill använda AI mer i arbetet än vad de gör i dag. Resultaten pekar även på att de som får använda sig av AI på jobbet och känner sig involverade i implementeringen av AI också har en mer positiv syn på AI. För att fler ska få möjlighet att testa ny teknik och AI-verktyg måste de ges förutsättningar att vara delaktiga och möjlighet att lära sig.

Arbetsgivare måste bli tydligare med att förmedla vad som gäller på arbetsplatsen kring AI och ta fram riktlinjer för hur olika AI-verktyg får användas. Genom att ge medarbetarna en klar bild av hur AI kan integreras i det dagliga arbetet kan arbetsgivare minska osäkerheten och samtidigt underlätta en effektiv och ansvarsfull implementering av AI.

Det livslånga lärandet blir allt viktigare när arbetsmarknaden förändras

Ett föränderligt arbetsliv ställer krav på ständig utveckling för att medarbetare ska fortsätta att vara relevanta på arbetsmarknaden. Det kommer att behövas kompetensutvecklingsinsatser inom AI-området för att fler ska förstå och kunna använda sig av AI i det dagliga arbetet.

Resultaten pekar på att det är just bristen på kompetensutveckling som är det största hindret för många från att använda AI-verktyg i större utsträckning. Samtidigt indikerar resultaten att kompetensutveckling har en viss påverkan på inställningen till AI och att de som har fått kompetensutveckling är mer positivt inställda till AI. Dessutom påverkas synen på AI:s effekter på verksamhetens effektivitet, kvalitet och arbetsmiljö. De som har fått ta del av

kompetensutveckling upplever i högre grad att AI kommer att ha positiva effekter på verksamheten.

Behovet av kontinuerlig kompetensutveckling kommer att öka och ställa krav på att det finns goda trygghetssystem och möjligheter till vidareutbildning och omställning. Det behövs dessutom ett utbildningsutbud som är anpassat för hela arbetsmarknaden och som kan möta de växande behoven av AI-kompetens. Det ställer krav på att utbildningsanordnare har förmågan att snabbt justera sina utbildningsutbud för att kunna erbjuda relevanta och framtidssäkrade utbildningar. Det måste även vara möjligt att exempelvis studera vid sidan av ett arbete, vilket kommer att kräva utbildningar på deltid och distans.

Omställningsstudiestödet¹¹ som arbetsmarknadens parter har förhandlat fram är viktigt för att individer ska ha möjlighet att ställa om och utöka sin kompetens. Stödet ger möjlighet att studera mitt i karriären och få ekonomiskt stöd under tiden.

Vision har i tidigare rapporter pekat på att arbetsgivare bör ha strategiska och långsiktiga kompetensförsörjningsplaner som analyserar framtida behov och kan användas som utgångspunkt för medarbetarnas utvecklingsinsatser. Analysen kan röra sig om hur vissa arbetsuppgifter kommer att automatiseras, hur nya karriärvägar kan skapas och att helt nya tjänster kan uppstå¹².

Visions medlemmar ska vara delaktiga i införandet av AI

Arbetslivet i välfärdssektorn är under ett starkt förändringstryck. Ny teknik och nya arbetssätt ställer förändrade krav och skapar nya förutsättningar. Många av Visions administratörsmedlemmar tror att AI kommer att ha stor påverkan på deras arbete de kommande åren och att AI kommer att underlätta och skapa tid för mer kvalificerade arbetsuppgifter. Genom att automatisera repetitiva arbetsuppgifter kan mer tid ägnas åt mer meningsfulla och komplexa arbetsuppgifter. Vilket skulle leda till en mer effektiv användning av tid och resurser och kunna bidra till en ökad kvalitet i välfärdstjänsterna till invånare och brukare.

Administratörer och andra medarbetare ska känna sig delaktiga i införandet av AI och trygga med att använda AI-verktyg. Undersökningen visar att det finns en oro särskilt bland Visions medlemmar som är medicinska sekreterare över att förlora jobbet till följd av införandet av AI. Samtidigt indikerar resultaten att oron för att förlora jobbet är lägre bland de medicinska sekreterare som har involverats i implementeringen kring AI.

Bland de medicinska sekreterarna som svarar att de har varit delaktiga i implementeringen av AI-verktyg som berör deras arbete är benägenheten större att svara att de skulle vilja använda AI mer än vad de gör i dag. De som upplever att de har involverats är även mer positivt inställda till AI:s effekter på verksamhetens effektivitet, kvalitet och arbetsmiljö. Resultaten visar att delaktighet i AI-processer och implementering påverkar både inställningen till AI och synen på effekterna på verksamheten positivt.

Medarbetare och chefer behöver i allra högsta grad vara delaktiga i inköp och vid implementering av AI på arbetsplatsen. Visions administratörsmedlemmar har goda kunskaper om exempelvis vilka arbetsuppgifter som kan automatiseras och vilka meningsfulla och komplexa arbetsuppgifter som de kan ägna mer tid åt.

¹¹ [Omställningsstudiestöd \(vision.se\)](https://www.vision.se/omstallningsstudiestod)

¹² [Kompetensundersökningen 2021](#)

En god digital arbetsmiljö även i arbetet med AI

Ett förändrat arbetsliv ställer krav på arbetsmiljöarbetet. Det finns en viss oro, tydligare i svaren från medicinska sekreterare att AI-utvecklingen kommer att ha en negativ påverkan på deras arbetsmiljö. Det är viktigt att arbetsmiljöfrågorna prioriteras vid införandet av AI på arbetsplatsen, genom att beakta arbetsmiljöaspekter redan vid planering, utveckling och införande av ny teknik. Det behövs även mer forskning om hur införandet av AI påverkar arbetsmiljön.

Den digitala arbetsmiljön ska vara en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet på arbetsplatsen. Som ett steg för att förbättra den digitala arbetsmiljön har Suntarbetsliv tagit fram en digital skyddsron som medarbetare, chefer och skyddsombud tillsammans kan använda för att skapa en bättre digital arbetsmiljö¹³.

Kvinnodominerade branscher får inte hamna på efterkälken

Vision ser en risk att kvinnodominerade branscher går miste om möjligheterna att nyttja potentialen med AI. Att inte få arbeta med till exempel ändamålsenlig teknik eller AI-verktyg kan leda till ineffektivitet, försämrad digital arbetsmiljö och att medarbetare inte får den kompetensutveckling som behövs för att vara attraktiv för hela arbetsmarknaden.

För att möta en sådan utveckling behöver medarbetare och chefer få vara delaktiga och ha möjlighet att påverka AI-processerna på arbetsplatsen.

Olika kommuner och regioner har kommit olika långt när det kommer till användning av AI och användningen ser ut på olika sätt, mycket beroende på vilken verksamhet det handlar om. Vision har i tidigare rapporter pekat på behovet av en nationell samordning av välfärdens digitala utveckling, ett behov som kvarstår. Staten måste i större utsträckning stötta kommuner och regioner i deras digitaliserings- och AI-processer eftersom deras förmåga är ojämlig¹⁴.

Behovet av en gemensam infrastruktur för AI-användningen lyfts även i AI-kommissionens rapport som ett sätt för offentlig sektor att kunna göra nödvändiga förflyttningar och öka sin AI-användning och därmed samhällsnyttan¹⁵.

En schysst upphandling även för AI

AI-teknologins snabba utveckling medför klimatrelaterade risker. Nya AI-modeller och träning av dessa kan kräva mycket energi, vilket kan ha en negativ påverkan på klimatet. För att minska riskerna bör politiken använda offentlig upphandling som ett verktyg för att kunna ställa större klimatkrav vid inköp av AI. Det är även viktigt att de som arbetar med upphandling av AI-system och ny teknik har en förståelse kring hur AI påverkar klimatet och vad som kan göras för att begränsa den negativa påverkan.

Det behövs en ökad generell kunskapsnivå om AI

Behovet av en politisk strategi är stort och det kommer att krävas en ambitionshöjning för att Sverige ska vara rustat för att nyttja potentialen med AI samt öka användningen av olika AI-

¹³ [Tips för ökad delaktighet i digital arbetsmiljö- Digi-ronden](#)

¹⁴ [Rapport om välfärdens digitala arbetsmiljö](#)

¹⁵ [AI-kommissionens Färdplan för Sverige](#)

verktyg. Dessutom krävs en långsiktig planeringshorisont och tillräckliga resurser. Inte minst för kommuner och regioner där många av Visions medlemmar arbetar.

Förutom strategisk planering och resursfördelning krävs en ökad generell kunskapsnivå om AI. Det är avgörande att fler får den nödvändiga kompetensen och tryggheten för att använda AI-verktyg i sitt arbete. Genom att höja kunskapen kan fler våga ta steget att utforska och dra nytta av AI-teknologin.

Det är ofrånkomligt att vissa arbetsuppgifter och yrkesroller kommer att automatiseras och försvinna samtidigt som nya kommer att uppstå. Utvecklingen kommer inte att innebära att de jobb som finns i dag försvinner över en natt. Det kommer snarare vara arbetsuppgifter och roller som förändras i takt med att tekniken utvecklas. Därför är det viktigt att det finns goda möjligheter till ett livslångt lärande genom hela arbetslivet.

Vision vill

- ▶ **Att arbetsgivare ska vara tydligare med vad som gäller på arbetsplatsen kring AI** och ta fram riktlinjer för hur olika AI-verktyg får användas. Riktlinjerna bör inkludera integritet, etik och säkerhetsfrågor.
- ▶ **Att medarbetare och chefer ska ha inflytande** över AI-processerna på arbetsplatsen och att deras kompetens, kunskap och synpunkter bör tas tillvara. Vid inköp och implementering av ny teknik bör Visions medlemmar vara delaktiga och ha möjlighet att påverka.
- ▶ **Att arbetsgivare säkerställer en god digital arbetsmiljö.** Den digitala arbetsmiljön ska vara en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet på arbetsplatsen.
- ▶ Att arbetsgivare ska ta fram och använda **strategiska och långsiktiga kompetensförsörjningsplaner** och att medarbetare, tillsammans med sin chef, upprättar **individuella kompetensutvecklingsplaner** i samband med utvecklingssamtal – där verksamhetens och den enskildes mål är i fokus.
- ▶ **Att utbildningsanordnare anpassar sina utbildningar** för att möta de utmaningar och möjligheter som den tekniska utvecklingen och AI medför.
- ▶ **Se en nationell samordning.** Staten bör ta ett större ansvar kring frågor om infrastrukturen för AI. Dessutom behövs fler initiativ som stöttar kommuner och regioner i deras processer kring AI eftersom förmågan i dag är ojämlig.

Att tänka på för dig som förtroendevald i Vision

Införandet av AI på Visions medlemmars arbetsplatser är en utveckling som kräver uppmärksamhet och fackligt engagemang. Genom att du är aktiv i frågorna tillsammans med din lokala arbetsgivare kan vi säkerställa att våra medlemmars intressen och rättigheter skyddas och att medlemmarna är delaktiga i utvecklingen. Vision ska bidra till att säkerställa att AI används på ett sätt som gynnar både anställda och bidrar till kloka lösningar där vi finns. Det är därför viktigt att vara proaktiv och involverad i diskussioner om AI för att påverka implementeringen positivt.

Nedan finns tips för hur du som förtroendevald kommer i gång och vad du kan tänka på som ombud på arbetsplatsen.

1. **Förstå AI-teknologin och dess påverkan.** Skaffa dig en grundläggande förståelse för vad AI är. Det kan vara så att din arbetsgivare har information, du kan även hitta information här¹⁶.
2. **Identifiera områden där AI används i dag eller kan användas framåt.** Samarbeta med arbetsgivaren och HR för att identifiera de områden där AI-teknologin finns i dag eller föreslås införas framöver. Tänk på att det kan finnas många medlemsgrupper och arbetsuppgifter som påverkas, exempelvis administrativa uppgifter för en administratör eller beslutsstöd för handläggare eller chefer.
3. **Säkerställ medlemmarnas inflytande.** Vid införande av nya AI-system ska medlemmarnas synpunkter tas tillvara och du som förtroendevald ska ges möjlighet att vara delaktig.
4. **Kräv utbildning.** Det är viktigt att arbetsgivaren planerar för utbildning och kompetensutveckling för anställda som påverkas av AI. Det är viktigt för att säkerställa att de kan hantera och dra nytta av teknologin.
5. **Kommunicera med medlemmarna.** Det är viktigt att ha en kommunikation med medlemmarna kring möjligheter och risker med införande av olika AI-system. Ta med medlemmarnas synpunkter i dialogen med arbetsgivaren.
6. **Var delaktig i implementering.** Se till att arbetsgivare följer de överenskomna villkoren.
7. **Rapportera och utvärdera.** Var aktiv i omvärldsspaning och försök vara lösningsorienterad och hitta möjligheter med AI som underlättar medlemmarnas arbete i vardagen. Om möjligt utse någon förtroendevald som vill ha ett extra ansvar för att hålla koll på AI-frågorna.
8. **Återkoppla.** Återkoppla dina upplevelser och goda exempel till ditt center så att fler kan få del av ert arbete. Tillsammans gör vi varandra bättre!

¹⁶ [Fackliga perspektiv på AI](#)

Metod

Undersökningen som den här rapporten huvudsakligen baseras på genomfördes via en webbaserad enkät under perioden 9 september till 26 oktober 2024.

Litteratur i form av för ämnet relevanta rapporter och statistik från statliga myndigheter, organisationer och forskare har gått igenom i arbetet med att sätta undersökningens resultat i ett sammanhang.

Målgrupp

Målgruppen för enkäten var Visions medlemmar inom yrkesgruppen administration, totalt 39 015 personer. 7 207 personer har besvarat enkäten, helt eller delvis. Av de svarande var 6 880 kvinnor och 326 män. Gruppen medicinska sekreterare/vårdadministratörer har i vissa fall särredovisats i rapporten. Totalt 10 014 inom yrkesgruppen har fått enkäten och 2 276 har helt eller delvis svarat.

Enkäten inleddes med en filterfråga om vilket av 14 fördefinierade administrativa yrkesområden respondenten arbetar inom, inklusive alternativet "Administratör, annat område" för att fånga upp de som inte kände att de tillhörde någon av de fördefinierade grupperna, samt "Arbetar inte alls för närvarande" och "Arbetar inte som administratör" för att filtrera bort personer som inte tillhörde målgruppen för enkäten. Utöver det har inget villkor ställts på vilket administrativt område respondenten arbetar inom. Kategorierna är till stor del hämtade från SKR:s yrkesklassificering AID (arbetsidentifikation). Några mindre anpassningar har gjorts med att se över relevanta titlar inom sektorer utanför SKR:s område.

Följande yrkesområden ingick i filterfrågan

Administratör inom Försäljning/Inköp/Kund/Marknad

Administratör, ekonomi

Administratör, förskole-, skol-, fritids-, och annan pedagogisk verksamhet

Administratör, HR/personal/bemannning/löner

Administratör, individ- och familjeomsorg, äldreomsorg, funktionsnedsättning, socialpsykiatri och integrationsarbete

Administratör, information/kommunikation, medborgar- och samhällsservice

Administratör, IT

Administratör, kultur, turism och friluftsområdet

Administratör, teknik- och fastighetsfrågor samt samhällsbyggnad

Administratör, trafik- och kollektivtrafikfrågor

Receptionist, telefonist

Vaktmästare med i huvudsak administrativa uppgifter kyrka/trossamfund

Vårdadministratör/Medicinsk sekreterare

Administratör, annat område

De fem största yrkesgrupper som svarat på enkäten har brutits ut till kortrapporter.

Yrkesområde	Antal respondenter
Vårdadministratör/Medicinsk sekreterare	2 591
Administratör, förskole-, skol-, fritids-, och annan pedagogisk verksamhet	887
Administratör, HR/personal/bemanning/löner	706
Administratör, ekonomi	678
Administratör, individ- och familjeomsorg, äldreomsorg, funktionsnedsättning, socialpsykiatri och integrationsarbete	583

Urval

Uppgifter om personer inom yrkesområde administration hämtades från Visions medlemsregister. Urvalet omfattar drygt 900 olika administrativa titlar.

Distribution

Enkäten skickades via e-post med två påminnelser.

Svarsfrekvens

Den totala svarsfrekvensen är 18 procent och har beräknats på antalet svarande efter den första filterfrågan. Medicinska sekreterare har i vissa fall särredovisats i rapporten. Gruppen medicinska sekreterare har en svarsfrekvens på 23 procent.

AI är ett komplext och för många ett nytt område. Filterfrågorna "Hur bedömer du din kännedom om AI" samt "Har du hört talas om till exempel Chat GPT, Copilot, AI för taligenkänning?" ställdes i början av enkäten för att skapa relevans i svaren. Trots det ser vi att i flera fall är "vet ej" det största svarsalternativet, vilket visar hur svårt det är att ha en tydlig åsikt utan tillräcklig information.

Den låga svarsandelen kan bero på detta. Om man inte vet vad AI är så är det troligt att man känner sig mindre motiverad att svara på en enkät om just AI. Svaren som vi har fått in är i så fall inte helt representativa för hela populationen. En noggrannare definition av målpopulationen, som administratörer med någon uppfattning om AI, hade eventuellt resulterat i en högre svarsfrekvens. Vi har dock inte haft möjligheten av att dra urvalet utifrån det kriteriet.